

**NEMZETI MÉDIA- ÉS HÍRKÖZLÉSI HATÓSÁG
HIVATALA**

MUSORFIGYELŐ ÉS ELEMZŐ FŐOSZTÁLY

Szám:

ELŐTERJESZTÉS A MÉDIATANÁCS RÉSZÉRE

Tárgy: a vezető kereskedelmi médiaszolgáltatók híradóinak bulvárosodása (2010-2011)

Előterjesztő: Aranyosné dr. Börcs Janka
főigazgató

Látta, egyetért: Dömötörné dr. Ács Katalin
főigazgató-helyettes

Készítette: Műsorfigyelő és elemző főosztály

Budapest, 2012. február 28.

Bevezetés

2011 márciusában az Index internetes hírportál hosszú cikkben¹ foglalkozott a két országos kereskedelmi tévécsatorna főműsoridős híradóival és szerkesztési elveivel. A szerző megállapítása szerint 2010 júniusában a tv2 hírműsor-szerkesztési elve gyökeresen megváltozott, a bulvárra korábban is nyitott Tények a bűntényeket, baleseteket, katasztrófákat, kis színes, érdekes híreket helyezte előtérbe a korábban megszokott bel- és külpolitikai, illetve társadalmi történésekkel szemben. A bulvárosodás okaként a szerző a nézettségi versenyt nevezte meg, amely egy évvel később augusztusban az RTL Klubot is a konkurens csatornáéhoz hasonló éles váltásra kényszerítette.

A médiatörvény értelmében a jelentős befolyásoló erővel rendelkező lineáris audiovizuális médiaszolgáltatóknak - 18 és 21 óra között - legalább 20 perces hírműsornak kell helyet biztosítaniuk. A híradók szerepe kiemelten fontos a nézettség szempontjából. Másképpen fogalmazva, a két országos kereskedelmi televízióknak a törvény által előírt közérdekű kötelezettségeit úgy kell betartania, hogy a piaci viszonyokat figyelembe véve, a nézettségi versenyben se maradjon el a konkurens csatornáktól. Ennek megfelelően a kereskedelmi hírműsorok szerkesztési elvét a tájékoztatás és a szórakoztatás kombinációja határozza meg, amit angolul infotainmentnek² szokás nevezni. Vagyis a néző leül a televízió elé megnézni az esti híradót, ami alatt egyszerre informálódik és szórakozik.

Az RTL Klub és a tv2 1997-es indulásától kezdve megfigyelhető, hogy az esti híradók szerkesztése némileg különbözik a közszolgálati MTV híradójától. 2000-ben több interjú, illetve kerekasztal beszélgetés is megjelent nyomtatott formában a három csatorna vezető beosztású szerkesztőivel. A Mozgó Világban olvasható interjúban Horváth Szilárd, az MTV Híradó akkori főszerkesztője úgy definiálta a közszolgálati televízió híradójának feladatát, hogy anyagainak és híreinek a „demokratikus közéletnek kell szellemi és tényanyagot, muníciót nyújtani.”³ Véleménye szerint az MTV híradójában a botrányok és a katasztrófák helyett a közszolgálati témáknak kell dominálniuk, illetve olyan egészségügyi és kulturális eseményeknek, amelyek amellett, hogy tartalmasak és érdekesek, pozitívan is hatnak a nézőkre. A kereskedelmi televíziók híradóinak ars poeticájáról sokat elárul Kereszty Gábor, a tv2 egyik vezető szerkesztőjének véleménye, amely szerint „a tv2, a Tények vállalja, hogy szórakoztató hírműsort készít, azzal kiegészítve, hogy mi nem megyünk el a fontos hírek mellett. A fontos hírek után van szerepe a szórakoztatásnak.”⁴ Kotroczó Róbert, az RTL Klub főszerkesztője kiemelte híradója elfogulatlanságát is: „Mi nem kommentálunk, pedig ez elfogadott a szakmában, elég csak megnézni a konkurenciát. Mi a 18-49 közöttieknek készítjük a műsort. Ez a korosztály rosszul viseli a latolgatást. Csak azt akarják tudni, hogy mi történik, és kész.”⁵ Erre rímelt Kereszty kijelentése is: „nekünk semmilyen szinten nem feladatunk kommentálni a híreket. Mi megpróbálunk – nem véletlenül Tények a híradónk címe – tényeket egymás mellé állítani. Döntse el a néző, hogy hogyan interpretálja őket.”⁶

A három vezető szerkesztő egyaránt kiemelte, hogy a közszolgálati és a kereskedelmi híradók profilja eltér egymástól, az így létrejövő „munkamegosztás” pedig természetes. Bajomi-Lázár Péter és Monori Áron a nyolc évvel későbbi, híradókkal kapcsolatos kutatásában a fenti állítást alátámasztó tendenciát figyelt meg: „világos munkamegosztás tapasztalható a vezető közszolgálati és a vezető kereskedelmi televízió csatorna között: míg az előbbi részletesen tárgyalja a közérdekű eseményeket, az utóbbi a bulvárhírekre fókuszál.”⁷

¹ http://index.hu/kultur/media/2011/03/16/bulvarral_gyoz_a_tv2/

² A kifejezés az information és az entertainment szavak összevonásából jött létre.

³ Lugosi Viktória (2000): Tévéhíradóink. In: Mozgó Világ 2000/12, p105.

⁴ Novák Zsófia (2001): Mit mutat a média a magyar valóságról? In: A hír értékei. Média Hungária Könyvek. Bp. 184. old

⁵ Lugosi (2000): p110.

⁶ Novák (2001): p191-192.

⁷ Bajomi-Lázár Péter – Monori Áron (2007): Esti főműsoridős híradók a magyarországi televíziókban. In: Médiautató 8. Évfolyam 3. szám, p109.

2010-ben Bárdos András és Máté Krisztina távozásával gyökeresen átalakult a Tények: a korábbtól eltérően az erőszakos jellegű hírek (bűncselekmények, katasztrófák, balesetek) uralták a műsoridő első részét. „Ez persze nem jelenti azt, hogy a kormányülésről, a fontos döntésekről hallgatunk, csak azt, hogy azok a műsor második felében hangzanak el” – nyilatkozta György Bence, a Tények új hírfőszerkesztője, aki szerint hírműsora a Népszabadság helyett a lényegesen nagyobb példányszámban eladott Blikkre akar hasonlítani. A változással kapcsolatban az RTL Klub hírigazgatója, Kotroczó Róbert megjegyezte, hogy „Az RTL Híradó sosem fogja azt a stratégiát választani, amit a tv2, hogy a Tényekből Bűn-Tényeket csináltak: kocsmai verekedésekkel és egyéb brutális bűncselekményekkel, sok gyerekhalállal.”⁸ Ennek ellenére 2011 augusztusában az RTL Klub is a Tényekhez hasonló szerkesztésű híradóval jelentkezett, először próbaképp a 19 óras időszámban, majd ősztől ismételten fél 7-től.

A hírigazgatók és a szerkesztők a híradók szerkesztési elvének legmeghatározóbb elemeként egyaránt a hírértéket emelték ki. Véleményük szerint a híradóba csak olyan hír kerül be, ami érdekli az embereket, vagy hatással van az életükre. Érdekes ennek kapcsán megvizsgálni, hogy minek van hírértéke. A *Média és társadalom* című könyvében Bajomi-Lázár Péter a hírszelekciót három tényezőtől teszi függővé: a közönség elvárásaitól, a nap történéseitől és a médium sajátosságaitól. A hír programba szerkesztése a hír érdekességétől függ, amit pedig a hírérték határoz meg. Bajomi-Lázár Péter az alábbi nyolc hírérték-növelő tényezőt különbözteti meg: negativitás („a rossz hír a jó hír”, mint például katasztrófák, bűntények), valóidejűség, váratlanság, normasértés (deviáns magatartás), érintettség/fontosság/közelség, érdekesség, rekordok, prominencia (híres emberek). A hírt szintén befolyásolja, hogy a megjelenés előtti hírciklusban milyen egyéb események történtek, amik ezáltal felerősíthetik vagy gyengíthetik a történet hírértékét. A hírszelekciót végül a médiaszolgáltató, azaz az adott médium sajátossága is befolyásolja. Öt szempontot lehet elkülöníteni egymástól: hozzáférés (kikhez jut el az orgánus), a célközönség feltételezett háttérismeretei, aktualitás, rendelkezésre álló terjedelem vagy műsoridő, konkurens sajtótermékek és hírműsorok kínálata.⁹

A tanulmány szempontjából a másik fontos fogalmat, a bulvárt olyan tömeges fogyasztásra szánt stílusként lehet meghatározni, amely az érdekességek és a szenzációk bemutatása által a fogyasztók szórakoztatását szolgálja. A sajtóban végbement változások a tévécsatornák híradóiban is megfigyelhetők: a lassan megtérülő hírek (közügyek, társadalmi kérdések, gazdasági témák) visszaszorultak az azonnal kifizetődő hírekkel szemben (korrupció, baleset, katasztrófa, sport, szórakozás, társasági élet, vallás, regényes történet, pénz, gyermekek, állatok, egészség, szex).¹⁰ Ha figyelembe vesszük a hírérték-növelő tényezőket, látható, hogy az „azonnal megtérülő híreket” egyszerre több faktorba is elhelyezhetjük, szemben a „lassan megtérülő” kategóriával. Különösen igaz ez a bűncselekményekre, amelyek egyszerre negatívak, valóidejűek, váratlanok, normasértők, érdekesek és általában fizikailag közeliek. Mindemellett könnyen fogyaszthatók is, hiszen egyaránt rendelkeznek sokkoló történettel és a jó-rossz értéktengely mentén egyértelműen beazonosítható szereplőkkel. Egy-egy eset bemutatása a filmszerű megjelenítésnek köszönhetően egy rövidfilmhez hasonlít, hiszen egy komplett történetet láthatunk 2-3 percben bemutatva. Ha a hír különösen érdekes, a rákövetkező napokban többször is visszatérhet „folytatások” formájában. Nem véletlen, hogy az erőszakos hírek, főleg a bűncselekmények száma, emelkedett az elmúlt évben a korábban tapasztalathoz képest. Ez utóbbi állítást, illetve az azonnal megtérülő hírek iránti magas nézői igényt az elmúlt 15 évben készült kutatási eredmények is igazolják.

A nézők igényei és a híradók kínálata

⁸ http://index.hu/kultur/media/2011/03/16/bulvarral_gyoz_a_tv2/

⁹ Bajomi-Lázár Péter (2006): *Média és társadalom*. Antenna Könyvek. Budapest, p78-85.

¹⁰ Domokos Lajos (2005): *Press & PR*. Teleschola-könyvek. Budapest, p154.

Egy híradó összeállításánál a szerkesztők - csatornától függetlenül - egyaránt a nézői igények kielégítését tartják szem előtt. Ezért sem meglepő, hogy György Bence, a tv2 hírfőszerkesztője alapos nézettségelemzést követően pozicionálta újra a Tényeket.¹¹ Mivel a közérdeklődés nagyban befolyásolja a híradók szerkesztési elvét, érdemes megnézni, miként változtak a nézők igényei az elmúlt bő tíz évben.

Az RTL Klub 2000 augusztusában készítettett felmérést a közérdeklődésről a csatorna célközönségének számító 15-49 év közötti korosztályban. A közvélemény-kutatás során megkérdezettek kortól, nemtől és iskolai végzettségtől függetlenül a közbiztonságot, valamint a bűnözést tekintették a legfontosabb ügyeknek. A gazdasági és szociális ügyek mellett a környezetvédelem is a rangsor első harmadában kapott helyet. Ugyanakkor a pártpolitikát egyöntetűen a lista utolsó harmadába sorolták be a megkérdezettek.¹² A Médiahatóság a 2001-es vizsgálatában a közönség érdeklődése kapcsán megállapította, hogy „az emberek többségének figyelmét elsősorban az életkörülményeikkel közvetlen kapcsolatba hozható, a mindennapi életviszonyokat erőteljesen befolyásoló témakörök, így első helyeken kiemelkedően az áremelkedések és az infláció, valamint a közbiztonság és a bűnözés, majd jóval lemaradva a munkanélküliség, a környezet állapota, a korrupció és a természeti katasztrófák, balesetek, szerencsétlenségek kötötték le.”¹³ Az adatokat összevetve megállapítható, hogy 1997 és 2001 között nem változott lényegesen a közönség érdeklődése¹⁴ (1. táblázat).

1. táblázat: A közönség érdeklődése 2001 májusában és 1997 decemberében (százalékban)

Felmerülő témák:	2001		1997	
	érdekli	nem érdekli	érdekli	nem érdekli
Áremelkedés, infláció	83,9	16,1	85	15
Közbiztonság, bűnözés	83,5	16,5	84	16
A környezet állapota	67,1	32,9	63	37
Munkanélküliség	65,4	34,6	71	29
Katasztrófák, szerencsétlenségek*	62,8	37,2	-	-
Korrupciós ügyek	59,4	40,6	49	51
EU-csatlakozás	50,4	49,6	47	53
NATO-csatlakozás**	-	-	51	49
A határokon kívüli magyarok helyzete	39,1	60,9	34	66
Népesedési problémák	34	66	34	66
A közéleti szereplők magánélete*	22,9	67,1	-	-
A termőföldtulajdon ügye	31,6	69,4	41	59
A pártok élete, vetélkedése	30,4	69,6	26	69
Egyházak, vallások, hitélet	26,6	73,4	24	76
Roma kisebbségi problémák	24,5	75,5	29	71
Millennium*	21,8	78,2	-	-

*Az 1997-es vizsgálatban nem szereplő témák; **A 2001-es vizsgálatban nem szereplő témák

Mindkét esztendőben az áremelkedés, a közbiztonság, a környezet állapota és a munkanélküliség volt a legmeghatározóbb ügy a közönség számára. Különbség a közélet által tematizált kérdéskörökben vehető észre: 1997-ben a választások előtt a termőföldtulajdon ügye lényegesen több embert érdekelt, mint 2001-ben, amikor pedig – szintén a közelgő választásokra való tekintettel – a korrupciós témákra fordítottak nagyobb

¹¹ http://index.hu/kultur/media/2011/03/16/bulvarral_gyoz_a_tv2/

¹² Kotroczó Róbert (2001): A hír kritériumai. In: A hír. Média Hungária Könyvek. Bp. p95.

¹³ Terestyéni Tamás (2002): Napirendek a televíziós tájékoztatásban és a közgondolkodásban. In: Magyarországi médiumok a közvélemény tükrében. Országos Rádió és Televízió Testület. Bp. p99.

¹⁴ Összevont táblázat. Terestyéni (2002): p100-101.

figyelmet az emberek. Érdekes, hogy 2001-ben a közszolgálati csatornák által folyamatosan napirenden tartott millennium ügye mennyire kiesett a közérdeklődés köréből. Ezt azért fontos kiemelni, mert 2010-2011-ben az MTV szintén kiemelt témaként kezelte a trianoni békeszerződés évfordulóján megrendezett Nemzeti Összetartozás Napját.

2. táblázat: Aktuális témakörök előfordulása az esti tévéhíradókban 2000. december 1. és 2001. április 30. között (százalékban)

Felmerülő témák:	MTV	RTL Klub	tv2
A pártok élete, vetélkedése	9,7	9,6	12,2
Katasztrófák, szerencsétlenségek	8,4	11,5	9,4
Közbiztonság, bűnözés	5,9	12,6	7,9
A környezet állapota	1,7	0,5	0,4
EU-csatlakozás	1,6	0,5	0,3
A médiumok helyzete	1,5	1,1	0,8
Egyházak, vallások, hitélet	1,3	0,7	0,3
A határokon kívüli magyarok helyzete	1,1	0,1	0,1
Áremelkedés, infláció	1,1	0,9	1,8
Roma kisebbségi problémák	1,0	1,7	1,6
Korrupciós ügyek	0,8	0,8	1
A közéleti szereplők magánélete	0,3	0,3	1,3
Népesedési problémák	0,3	0,4	0,4
Millennium	0,3	0,1	0
Munkanélküliség	0,1	0	0
A termőföldtulajdon ügye	0	0	0

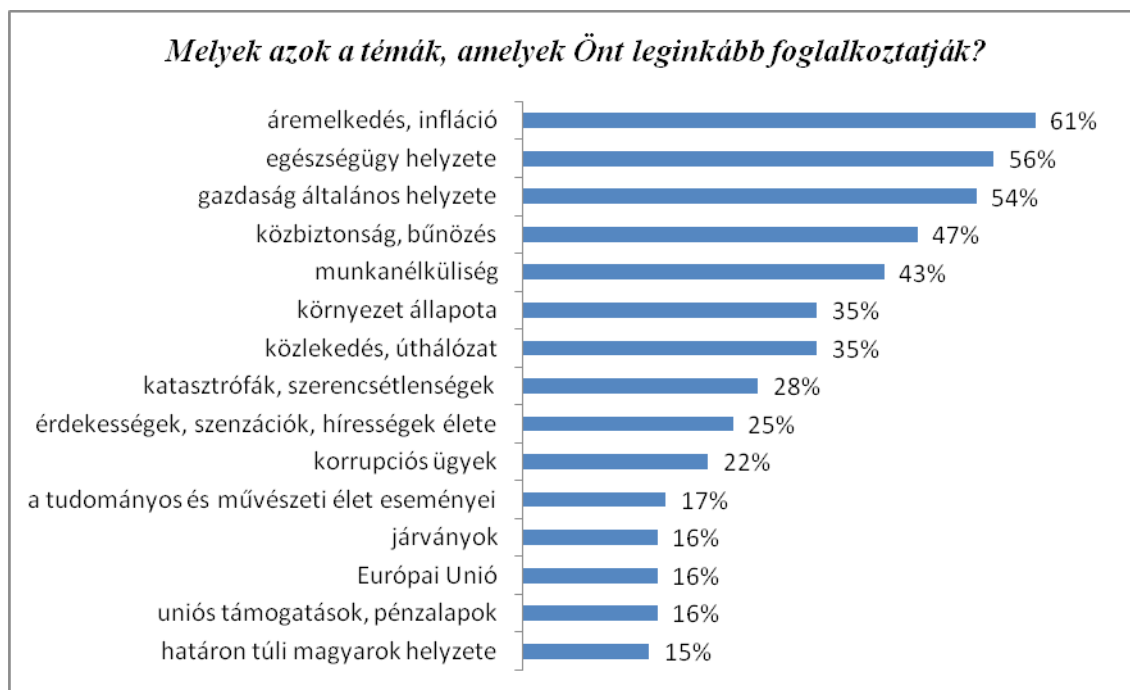
A közönség igényeitől részben eltérnek az esti tévéhíradókban szereplő témakörök. A 2000. december 1. és 2001. április 30. között készült vizsgálatok alapján elmondható, hogy az RTL Klub esti híradója alkalmazkodott leginkább a közérdeklődéshez, hiszen a legtöbb hangsúlyos híregységük a közbiztonságról, a bűnözésről, illetve a katasztrófákról és szerencsétlenségekről szólt (**2. táblázat**). A pártok élete, versengése csak a harmadik helyen szerepelt a rangsorban, szemben az MTV és a tv2 gyakorlatával, ahol a belpolitikai élet volt a legmeghatározóbb téma és csak ezután következett a közbiztonság és a szerencsétlenségek bemutatása. „A gyakorisági rangsorban a következő helyeken álló témakörök – így az EU-csatlakozás, az árak alakulása, a médiaügyek, a roma kisebbségi problémák – mind a négy híradóban messze elmaradtak a pártpolitika és a negatív szenzációk mögött: átlagosan heti egy-két alkalommal szerepeltek híregységek főtémájaként.” Az alábbi témák gyakorisági adatai viszonylag alacsonyak a három főtémával szemben, „a rangsor mégis egyértelműen tükrözi, hogy mind a négy televíziós csatorna hírszerkesztése meglehetősen érzékeny ezen témakörök iránt.”¹⁵ (**92. old**) Ezen felül három észrevétel emelhető még ki: a határon túli magyarok helyzetével a kereskedelmi csatornák nem foglalkoztak kiemelten, a közéleti szereplők magánéletével a tv2-n lehetett a legtöbbször találkozni, illetve a Millennium csak az MTV-n jelent meg vezető híregységként. A 2001-es adatokat a négy évvel korábbiakkal összevetve – amelyek csak részben tartalmazzák ugyanezeket a kategóriákat – látható, hogy a közbiztonság és a bűnözés témaköre vesztett a súlyából, különösen a kereskedelmi híradók esetében, illetve a pártpolitika nagyobb hangsúlyt kapott mindhárom csatornán.

Az adatokat vizsgálva megállapítható, hogy a közszolgálati és a kereskedelmi tévék tendenciaszerűen eltérő műsorszerkesztési gyakorlattal rendelkeznek. „A szenzációkra és érdekességekre erősebben ráhangolt kereskedelmi híradók nagyobb teret szenteltek a közbiztonsági-bűnügyi információknak, a természeti katasztrófákról, szerencsétlenségekről, balesetekről szóló beszámolóknak, valamint a közéleti szereplők magánéletének, vagyis általában a bulvár témáknak. Hangsúlyozandó azonban, hogy az ezek iránti nagymértékű

¹⁵ Terestyéni (2002): p92.

érdeklődés semmiképpen sem jelenti azt, hogy a kereskedelmi csatornák híradásai ne tájékoztatnának jelentős terjedelemben és hangsúlyosan a szokásosan fontosnak, közérdekűnek tartott politikai-társadalmi eseményekről.”¹⁶

1. ábra: Témák, amelyek legjobban érdeklik a lakosságot

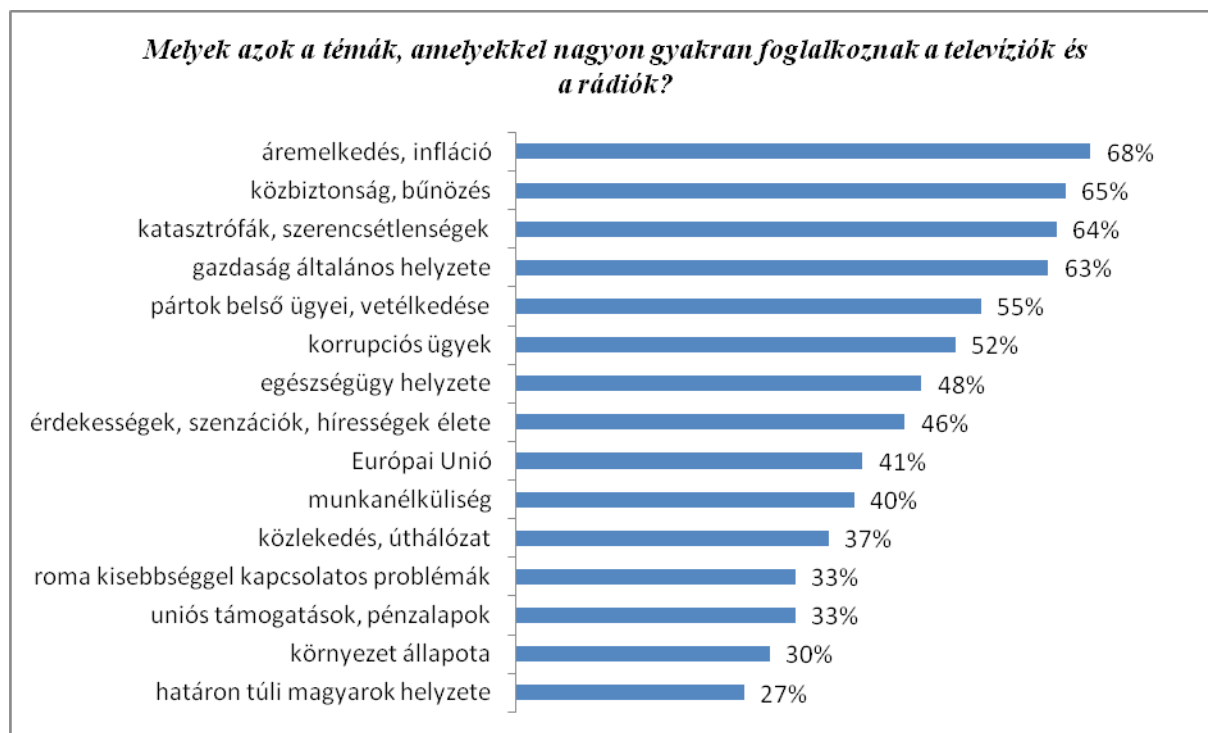
Forrás: Ipsos Zrt.

Az NMHH megrendelésére az Ipsos Zrt. által készített 2011-es közvélemény-kutatás¹⁷ alapján a 14 évesnél idősebb lakosság körében az alábbi témák számítottak a közönség legnagyobb érdeklődésére: áremelkedés (61%), egészségügy helyzete (56%), gazdasági helyzet (54%), közbiztonság (47%), munkanélküliség (43%). Az **1. ábra** adatait összevetve a tíz évvel korábban készült felméréssel látható, hogy 2011-ben még inkább érvényesült az emberek hétköznapijára hatással lévő témakörök népszerűsége. A katasztrófák, a korruptiók ügyek, de részben a bűnügyi hírek is háttérbe szorultak az anyagi vonatkozású hírekkel szemben. Ez feltehetőleg a gazdasági válsággal magyarázható, aminek hatásait már a hétköznapi szintjén is egyre jobban megérzik a társadalom tagjai. Ugyanerre az okra vezethető vissza az érdekességek és szenzációk iránti magas igény, amely a kikapcsolódás funkcióját töltheti be a nézők körében.

¹⁶ Terestyéni (2002): p93.

¹⁷ Közvélemény-kutatás a magyar lakosság hírfogyasztási szokásairól és a média megítéléséről http://www.mediatanacs.hu/uploads/9/30/1324568738kozv_kutat_media_megiteles.pdf

2. ábra: Felkapott témák a médiában

Forrás: Ipsos Zrt.

A „kínálati” oldalt (2. ábra) vizsgálva kijelenthető, hogy a tévéhíradók kielégítik a nézők igényeit: az áremelkedés, a közbiztonság és a gazdasági helyzet egyaránt sokszor megjelenő témakörök. A nézők megítélése szerint a pártok ügyeivel, a természeti katasztrófákkal, a korruptiók ügyekkel és az Európai Unióval foglalkoznak többen a híradók, mint amire igény lenne. A roma kisebbséggel és a határon túli magyarok helyzetével kapcsolatban szintén hangsúlyeltolódás tapasztalható a kínálat irányában.

A kutatásban külön is kitértek arra, hogy a lakosság miként érzékeli a bűncselekmények megjelenését a híradókban. A megkérdezettek 50 százaléka szerint túl sokat foglalkoznak a témával, 40 százaléka úgy véli, megfelelő időt szánnak a közbiztonságnak, 10 százaléka pedig kevesli a bűncselekményről szóló hírek számát a tévében és a rádiókban. Arra a kérdésre, hogy miért jelennek meg gyakran a híradókban bűncselekmények, a többség (56%) a nézettségnövelés érdekében alkalmazott szenzációközpontú, hatásvadász stílust nevezte meg okként, 23 százalék szerint leginkább az ilyen típusú hírek érdeklik az embereket, míg 21 százalék gondolta úgy, hogy a közállapotokról alkotott pontos kép ismertetése vezérli a hírszerkesztőket.

A bűncselekmények bemutatásával szorosan összefügg az erőszak ábrázolása a főműsoridős híradókban.¹⁸ A közszolgálati és a kereskedelmi adók közötti „erőszakarány” 1998 és 2008 között nagyjából az egyharmad-kétharmad értéket mutatja (3. táblázat). Az MTV valamivel jobban hasonlít a piacorientált televíziókra, hiszen az erőszakos momentumok ábrázolásában közelebb áll a kereskedelmi, mint a szintén közszolgálati Duna Tv-hez.¹⁹ Az adatok alapján megállapítható, hogy 2003-ban a tv2 vette át a képzeletbeli stafétát az „erőszakversenyben” az RTL Klubtól, bár a 2009-es adatok szerint ismét az RTL

¹⁸ Az erőszak, tragédia, brutalitás bemutatása a kereskedelmi és közszolgálati műsorszolgáltatók főműsoridős híradóiban (2003-2008)

http://www.mediatanacs.hu/elemezések/22/24/1235983580eroszak_hirmusor_2003-2008.pdf

¹⁹ Megjegyzendő, hogy az egyes évek kiugró erőszak-számárányát a világ politikai és társadalmi események is befolyásolták, így például 2001-ben a magas értékeket a szeptember 11-i terrortámadás magyarázza.

Klubon jelent meg a legtöbb erőszakos jellegű hír.²⁰

3. táblázat: Az erőszakos hírek aránya a hírműsorokban (százalék)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
RTL Híradó	23	31	41	49	30	30	32	39	32	37	40	42,1
tv2 Tények	19	26	23	39	29	30	36	45	31	39	41	34,6
MTV Híradó	12	21	18	34	20	21	26	24	22	28	33	31,1
Duna Híradó	10	18	17	30	9	13	12	16	15	16	15	21,8

Forrás: NMHH

A megrázó hírekre jutó műsoridőt elemezve azt láthatjuk, hogy az RTL Klub és az MTV az elmúlt években minimális eltéréssel számolt be az esetekről, átlagosan 66 másodpercben, míg a tv2-nél ez az idő az évek során folyamatosan növekedett, egészen a 2009-es 86 másodperces átlagig (**4. táblázat**). Az erőszakos hírek vizualizációját tekintve a gyilkosságot vagy halált mutató jelenetek vetítése 2003 és 2005 között folyamatosan csökkent, 2006 óta pedig gyakorlatilag megszűnt. A tragikus jelenetek 69 százaléka a kereskedelmi adókon tűnt fel, bár az ábrázolások csak átlagosan két másodperccel voltak hosszabbak, mint a közszolgálati adókon. „A hírkészítők az állóképpel, háttérfotóval és mozgóképpel illusztrált beszámolóikban 2003-2008 között háttérbe szorították a közeli ábrázolásmódot, így a csatolt képanyag 73 százalékában alkalmaztak távoli kameraállásból készített, kevésbé intenzív felvételeket.”²¹ A megrázó képsorokon a roncsok ábrázolása dominál, ezt követően sérült embereket és mentés közben készített felvételeket láthatunk. Összességében elmondható, hogy az elmúlt években mind a közszolgálati, mind a kereskedelmi csatornák kerültek az erőszak naturalista ábrázolását, a megrázó képsorok nem játszottak domináns szerepet a vizualizációban.

4. táblázat: Az erőszakos hírek átlagos hossza (másodperc)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
RTL Híradó	60	64	70	72	62	67	70
tv2 Tények	56	56	73	87	75	72	86
MTV Híradó	55	57	74	71	70	67	74
Duna Híradó	53	53	81	60	64	46	72

Forrás: NMHH

A vizsgálat metodikája

A kutatás célja annak a hipotézisnek a feltárása, miszerint az elmúlt években a kereskedelmi csatornák híradói „elbulvárosodtak”, meghatározóvá váltak a bűncselekményekről szóló híradások. További alapkérdésként merült fel, hogy a nézőkért folytatott versengés milyen változásokat hozott a kereskedelmi híradók szerkesztési elveiben, melyek az azonos és eltérő jegyek a csatornák között? Végül, de nem utolsó sorban az elemzett programok mennyire felelnek meg a közszolgálati funkciójának?

A vizsgálat tárgyát a két országos kereskedelmi, illetve a legnézettebb közszolgálati csatorna híradói képzik, az utóbbi elsősorban összehasonlítási alapul szolgálva a másik két híradó elemzéséhez. A vizsgálat 2010 első negyedétől a 2011 harmadik negyedévéig tartó időszakot öleli fel. A kutatási keretbe minden negyedévből a három televíziós csatorna egy-egy heti híradóanyaga tartozik. Ennek függvényében az alábbi hetek kerültek vizsgálat alá: 2010. 11. hét (március 15-21.), 2010. 22. hét (május 31-június 6.), 2010. 33. hét (augusztus 16-22.), 2010. 44. hét (november 1-7.), 2011. 11. hét (március 14-20.), 2011. 22. hét (május 30-június 5.), 2011. 33. hét (augusztus 15-21.). Ez összesen 7 hét 147 híradóját

²⁰ Brutalitás a hírműsorokban (2009)

http://www.mediatanacs.hu/elemezsek/22/24/1267630579brutalitas_a_hirmusorokban_2009_20100303.pdf

²¹ http://www.mediatanacs.hu/elemezsek/22/24/1235983580eroszak_hirmusor_2003-2008.pdf

jelenti. A kiválasztott minta hűen tükrözi az elmúlt szűk két évben bekövetkezett változásokat: kezdve a tv2 2010 júniusában életbe lépett új hírszerkesztésének elindulásától egészen az RTL Klub 2011 augusztusában bekövetkezett váltásáig. A történések kiszámíthatatlansága miatt nehéz reprezentatív mintát venni az elmúlt két év híradóiból, hiszen szinte minden héten történt valami olyan fontosságú esemény, ami nagyban befolyásolta a heti hírek sorrendjét. Például 2010 márciusában egyre többet foglalkoztak a választásokkal, ugyanebben az évben a májusi-júniusi hetet a hazai árvízhelyzet hírei uralták, míg a novemberi híradókra nagy hatással volt a pár héttel korábban történt vörösiszap-katasztrófa. Ehhez hasonlóan 2011-ben is voltak meghatározó hírek, mint például márciusban a japán cunami és a fukusimai atomreaktor helyzete, vagy június elején a halálos németországi járvány, amelyet az első hírek szerint spanyol uborka okozott. Szintén kiemelő, hogy a kiválasztott hetekre esett március 15-e, augusztus 20-a, november 1-je, illetve június 4-e, a Nemzeti Összetartozás Napja. Ennek a hatása elsősorban az ünneplésről és a kulturális programokról szóló híradások megnövekedett számában látszott.

A kutatási megállapítások a fentebb említett okok miatt az adott hét meghatározó eseményeinek a figyelembevételével történtek, a kontinuitással kapcsolatos észrevételek is ezek alapján kerültek a tanulmányba.

Mivel a vizsgálat tárgyát a híradók bulvárosodása képezi, az első és legfontosabb lépés a bulvárhír meghatározása volt: bulvárhírnek számít minden olyan hír, amely nem szolgálja a demokratikus közvélemény tájékoztatását.²² Kezdjük a legkézenfekvőbbekkel: az összes hírességgel kapcsolatos hír (beleértve a hivatalos személyek magánjellegű történéseit, pl. Bajnai Gordon futballsérülése), minden olyan beszámoló, amelyben valamilyen állat a főszereplő (kivételek ez alól az erőszakos hírek, mint például kutyatámadás vagy állatkínzás), a botrányokkal, rekordokkal, szenzációkkal, extrém szituációkkal foglalkozó és a magánszemélyek betegségéről szóló tudósítások bulvárnak tekinthetők. Megjegyezzük, a balesetek, a bűncselekmények és a kulturális jellegű hírek esetében már nem volt ilyen egyértelmű a határvonal meghúzása, ezért az egyszerűség kedvéért a következőkben azok a hírtípusok olvashatók, melyek nem tekinthetők bulvárnak, így minden, ami kimarad a felsorolásból, bulvárhírnek számít. Baleseteknél: közúti balesetek, tömegközlekedési eszközökkel kapcsolatos balesetek, egészségügyi esetek (járvány, orvosi műhiba), illetve veszélyre felhívó balesetek, mint például emberi mulasztás által bekövetkezett munkahelyi baleset, tüzeset, ipari szerencsétlenség és szezonális baleset (pl. télen síbaleset, nyáron vízbe fulladás). Minden egyéb baleset bulvárhírnek számít (pl. extrém körülmények között történt egyedi esetek, magánszemélyek öngyilkossága). A kulturális-tudományos események közül a szenzációt a középpontba helyező híradások, illetve a sztárokkal eladott koncertek tartoznak a bulvárhírek csoportjába (pl. Megasztárok segélykoncertje, Sting koncert). Az önreklámok, műsorajánlók szintén a demokratikus tájékoztatást nem szolgáló hírek közé kerültek: ezek legtöbbször sportesemények reklámjai voltak (a TV2-nél a Bajnokok Ligája, az RTL Klubnál a Forma 1, az MTV-nél pedig a Kajak-kenu VB tartozott ebbe a kategóriába). A politikai-társadalmi hírek és a katasztrófákról szóló beszámolók, még ha hatásvadász módon jelentek is meg, semmilyen esetben sem számítottak bulvárnak.

A legnehezebb feladat a bűncselekmények besorolása volt. A meghatározás alapját az Mttv. 38. §-ának (1) bekezdésében szereplő norma képezte mely szerint „a más médiaszolgáltatótól átvett, illetve a demokratikus közvélemény tájékoztatását nem szolgáló, bűnügyi tematikájú híranyag vagy tudósítás a hírműsorszám időtartamának húsz százalékánál éves átlagban nem lehet hosszabb terjedelmű.”²³ Az NMHH a Btk. fogalmait felhasználva az alábbiak szerint határozta meg a kizárandó bűncselekmények körét:

1.) A hivatalos személy,²⁴ a közfeladatot ellátó személy²⁵ és a külföldi hivatalos személy²⁶ által vagy ellen elkövetett bűntettek bemutatása – értelmezésünkben - szolgálja a

²² A kifejezés az Mttv. 38. § (1) bekezdéséből való

²³ Mttv. 38. § (1)

demokratikus közvélemény tájékoztatását. Ezeknek a személyeknek a tevékenységét a közvélemény részéről kiemelt érdeklődés övezi, az ellenük vagy általuk elkövetett bűncselekmények a demokráciába vetett hitet áshatják alá.

2.) Külföldi vagy hazai vonatkozású terrorcselekmények, merényletek, etnikai alapú bűncselekmények, mivel ezek szinte kizárólag politikai vagy ideológiai indíttatásúak.

3.) A szociális indíttatású bűncselekmények egyes fajtái, pl. uzsora, lakásmaffia, mivel ezek a társadalmon belül meglévő feszültségekre hívják fel a figyelmet.²⁷

Értelemszerűen az összes többi büntett beleszámít a 20 százalékos szabály által meghatározott kategóriába. A Médiahatóság ajánlásában külön kiemeli, hogy az elsőre nem eldönthető bűncselekményeket mindig az aktuális tények alapján kell egyik vagy másik kategóriába sorolni, amin visszamenőleg nem lehet változtatni. A vizsgálatban ehhez képest annyit változott a besorolás, hogy a bűncselekmények kategorizálása a legfrissebb információk alapján történt, így például a csepeli hajléktalanyilkosság a demokratikus közvéleményt nem szolgáló kategóriába került, annak ellenére, hogy a kezdetekben nem lehetett tudni a gyilkosságok pontos hátterét (például a tv2 először megpróbálta uzsorabosszúnak beállítani az esetet). Ezen a ponton megjegyzendő, hogy a 20 százalékos határ érvénybelépésétől kezdve a kereskedelmi híradókban egyre gyakrabban jelentek meg olyan magánjellegű, kis hírértékű esetek, amelyekben az áldozatok közfeladatot ellátó személyek (általában az egészségügyben dolgozók, illetve postások), vagy olyan magánszemélyek voltak, akik a szervezett bűnözés módszereivel szembesültek.

A kutatás alapját a három tévécsatorna hírszerkesztési gyakorlata képezi: a hírek témáját, prioritását, sorrendiségét, hosszát, bemutatásának módját, a bulvárhírek tipikus jellemzőit vizsgálja a tanulmány. A kutatási szempontok a vizsgált időszakot összegezve és hetekre lebontva is elemzésre kerültek, így szemlélítve a híradókban bekövetkezett eltéréseket és időbeli változásokat. A tanulmány külön kitér a hírek prezentációjára: a headline-októl kezdve a műsorvezetők jellegzetes beszédstílusáig.

A kutatási eredmények összefoglalása

²⁴ Btk. 137 § 1.: az országgyűlési képviselő, a köztársasági elnök, a miniszterelnök, a Kormány tagja, az államtitkár, a közigazgatási államtitkár és a helyettes államtitkár, az alkotmánybíró, a bíró, az ügyész, a választottbíró; az országgyűlési biztos, a helyi önkormányzati testületek tagja, a közjegyző és a közjegyzőhelyettes, az önálló bírósági végrehajtó és az önálló bírósági végrehajtó-helyettes, alkotmánybírósnál, bíróságnál, ügyészségnél, államigazgatási szervnél, önkormányzati igazgatási szervnél, az Állami Számvevőszéknél, a Köztársaság Elnökének Hivatalánál, az Országgyűlés Hivatalánál szolgálatot teljesítő személy, akinek a tevékenysége a szerv rendeltetésszerű működéséhez tartozik, jogszabály alapján közhatalmi, államigazgatási feladatokkal megbízott szervnél, testületnél az a személy, aki közhatalmi, államigazgatási feladatot lát el.

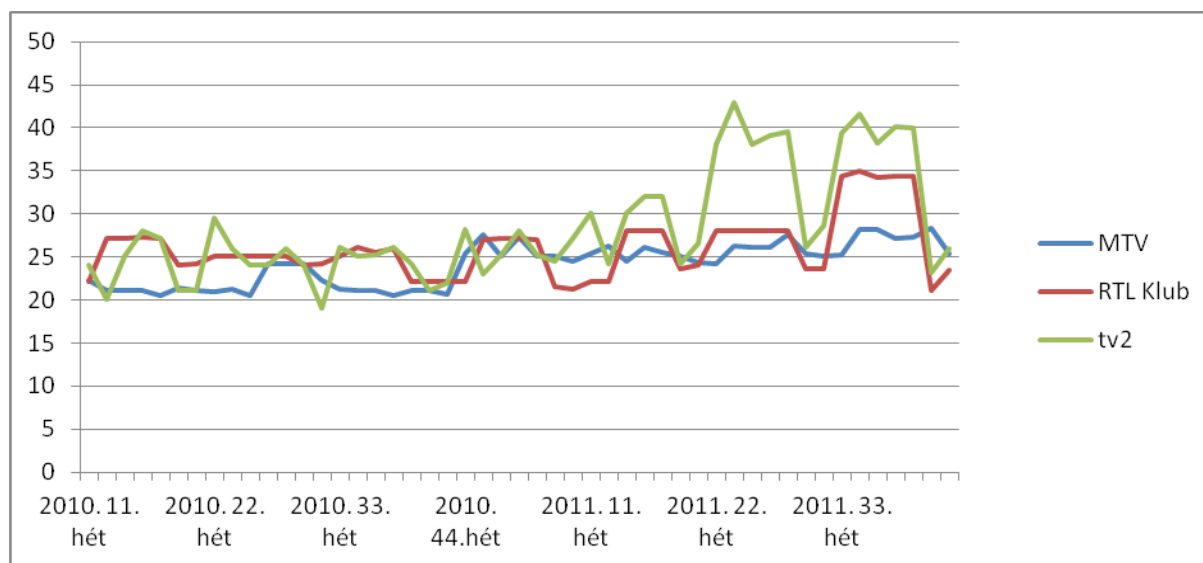
²⁵ Btk. 137 § 2.: a postai szolgáltatónál végrehajtó vagy biztonsági szolgálatot ellátó személy, a közforgalmú tömegközlekedési eszközt működtető gazdálkodó szervezetnél végrehajtó vagy biztonsági szolgálatot ellátó személy, továbbá a közúti személyszállítási szolgáltatást végző más személy, a Magyar Honvédség szolgálati feladatot teljesítő katonája, polgári védelmi szervezetbe beosztott és polgári védelmi szolgálatot teljesítő személy, a mentőszolgálat tagja, a bírósági vagy más hatósági eljárásban a védő vagy a jogi képviselő, a szakértő, és a hivatalos személynek nem minősülő kézbesítési végrehajtó, az egészségügyről szóló törvényben meghatározott esetben az egészségügyi dolgozó, valamint az egészségügyi szolgáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló más személy, a közoktatásról szóló törvényben meghatározott esetben a pedagógus, illetőleg a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott, valamint a felsőoktatásról szóló törvényben meghatározott esetben a felsőoktatási intézmény oktatója, tanára, tudományos kutatója, az állami, önkormányzati, önkéntes és létesítményi tűzoltóság, valamint a tűzoltó egyesület tűzoltói feladatot ellátó tagja, a polgárőr a polgárőrségről szóló törvényben meghatározott feladatok ellátásával kapcsolatban, a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló törvény szerint nyilvántartásba vett egyház lelkesze, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben, valamint a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló törvényben meghatározott munkakörben foglalkoztatott személy e tevékenysége gyakorlása során, az erdészeti szakszemélyzet az erdőben, az erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterületen és az erdészeti magánúton végzett erdőőrzési tevékenységével, valamint a jogellenes cselekmény hatásának történő bejelentésével kapcsolatban, a villamos energiáról, a földgázellátásról, valamint a vízgazdálkodásról szóló törvényben meghatározott felhasználási helyek műszaki felülvizsgálatát, ellenőrzését, kikapcsolását és leolvasását végző személyek, feladataik ellátásával kapcsolatban.

²⁶ Btk. 137. § 3.: a külföldi államban jogalkotási, igazságszolgáltatási, közigazgatási vagy bűnüldözési feladatot ellátó személy, nemzetközi szerződéssel létrehozott nemzetközi szervezetnél szolgálatot teljesítő személy, akinek a tevékenysége a szervezet rendeltetésszerű működéséhez tartozik, nemzetközi szerződéssel létrehozott nemzetközi szervezet közgyűlésébe, testületébe megválasztott személy, a Magyar Köztársaság területén, illetőleg állampolgárai felett joghatósággal rendelkező nemzetközi bíróság tagja, a nemzetközi bíróságnál szolgálatot teljesítő személy, akinek a tevékenysége a bíróság rendeltetésszerű működéséhez tartozik.

²⁷ forrás: az NMHH ajánlása

A vizsgálat során 2010-2011 országos főműsoridős híradói közül összesen 147 került elemzésre. Az egyes hírműsorok átlagos hossza az MTV-nél²⁸ 24 perc, az RTL Klubnál 26 perc, míg a tv2-nél 28 és fél perc volt. Ha a híradók hosszát napi bontásban nézzük (**3. ábra**), hullámzó görbével találkozunk, amely a hétvégi és ünnepnapok híradók rövidebb mivoltával magyarázható. A legkiegyensúlyozottabb híradóhosszal a közszolgálati tévé rendelkezett, a leginkább ingadozóval pedig a tv2, amelynek egy héten belül akár 15 perces eltérés is előfordult. A hétköznap és a hétvége közötti időbeli eltérés legegységesebben az RTL Híradójánál rajzolódik ki.

3. ábra: A híradások hosszának változása a vizsgált hetekben (percben)

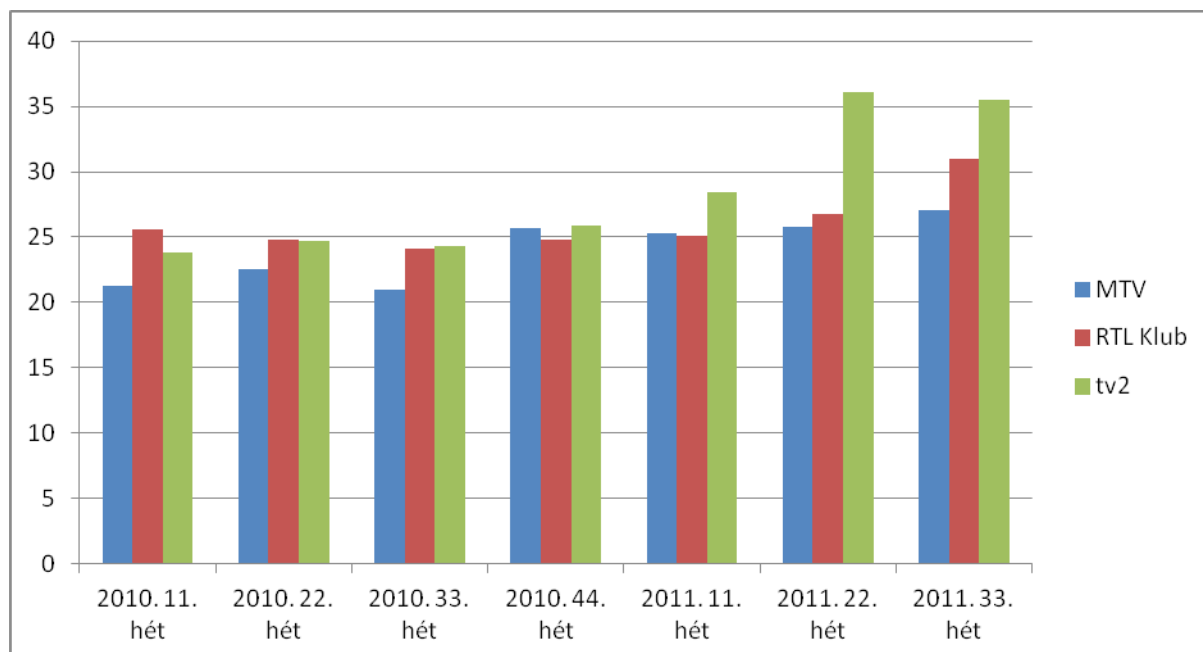
Megjegyzés: A tv2 vasárnapi híradója tartalmazza az időjárás-jelentést is

A híradók átlagos hosszának változását tekintve megállapítható, hogy 2011-re az összes híradó hosszabban számolt be a világ történéseiről (**4. ábra**). Különösen a tv2 esetében szembetűnő a változás: 2011. 22. hetétől kezdve a Tények az egy évvel korábbi adásokhoz képest átlagosan több, mint 10 perccel lett bővebb (24-ről 36 percre változott), nem egyszer a 40 perces hosszt is elérve, úgy, hogy a hírműsorok végi összefoglaló már nem szerepelt a híradókban. Ez a hatalmas változás jól tükrözi a tv2 közszolgálati státuszhoz kapcsolódó viszonyát: a törvény által előírt kötelezettségből vetített híradó költséges, ám megtérülő befektetési vállalkozássá alakult. Ezt támasztja alá a 2012 januárjától sugárzott egy óra hosszúságú Tények is, amely híradó helyett inkább showműsorra hasonlít, számos kevésbé fontos, érzelmi reakciót kiváltó hírrel, műsort megszakító reklámblokkal.

2010 első felében még az RTL Klub büszkélkedhetett a leghosszabb hírműsorral, ám egy évvel később ez az átlagos hosszúság már csak a harmadik helyhez volt elegendő a rangsorban. Az augusztusi struktúraváltás a Híradó hosszában is megjelent: az RTL Klubnak is átlagosan 31 perc hosszúságú lett a műsorideje, és ez az érték 2011 folyamán tovább emelkedett. A kereskedelmi csatornákhöz hasonlóan 2011-re az MTV híradója is átlagosan 4 perccel szánt többet a belföldi és külföldi események bemutatására, bár a Híradó rendre a fél órás hossz alatt maradt.

²⁸ Az analízis során az M1 hírműsorát elemeztük, mivel a vizsgált időszak alatt az M2 nem rendelkezett önálló hírműsorszámával, ezért a következőkben az egyszerűség kedvéért az MTV megnevezést használjuk.

4. ábra: A híradások átlagos hosszának változása a vizsgált hetekben (percben)

Megjegyzés: A tv2 vasárnapi híradója tartalmazza az időjárás-jelentést is

Szintén lényeges különbségek mutathatók ki, amennyiben a témamegoszlásra tekintünk (**5. táblázat**): a társadalmi-politikai hírek a legnagyobb arányban az MTV-n jelentek meg (43%), ahogy a kulturális hírek is a közszolgálati adón kapták a leghosszabb időt (41%). A demokratikus közvélemény tájékoztatását szolgáló bűncselekmények relatív magas aránya elsősorban a fehérgalléros bűnözés, azon belül is a korrupciós esetek magas számával magyarázható. A bulváros témák, illetve a balesetek aránya a közszolgálati csatornán volt a legalacsonyabb. Szórakoztató hírek legnagyobb számban (47%) az RTL Klubon jelentek meg, emellett a bűncselekményekkel és a balesetekkel foglalkozó híregységek ideje is jóval hosszabban jelentkezett itt, mint az MTV-n. A többi téma nagyjából azonos arányban képviselte magát a legnagyobb kereskedelmi csatornán, ami kiegyensúlyozottságra utal. A tv2-n már nem beszélhetünk ilyen egyértelmű kiegyensúlyozottságról: a bűncselekmények (56%) és a balesetek (45%) aránya messze itt volt a legmagasabb, emellett a szórakoztató hírekkel és a demokratikus közvélemény tájékoztatását szolgáló bűncselekményekkel szintén gyakran foglalkoztak a Tényekben. A bűncselekmények és balesetek prioritásának egyértelműen a társadalmi-politikai hírek látták a kárát.

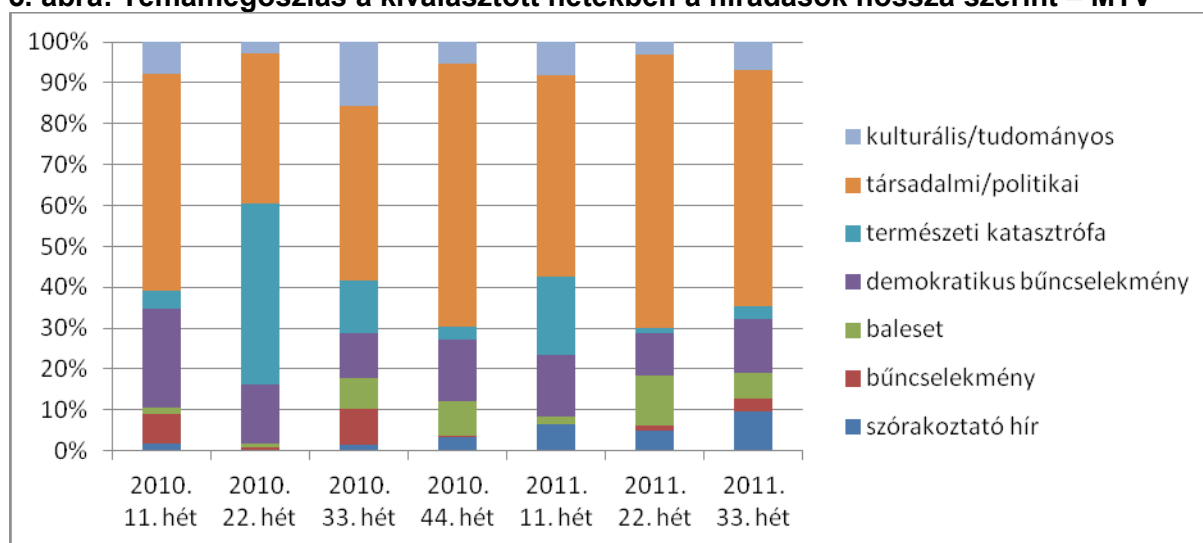
5. táblázat: Témamegoszlás a vizsgált híradókban a témakörökre jutó hírhossz szerint

	MTV	RTL Klub	tv2
Szórakoztató hír	15%	47%	38%
Bűncselekmény	12%	32%	56%
Baleset*	19%	34%	45%
Demokratikus bűncselekmény**	35%	27%	38%
Természeti katasztrófa	34%	35%	31%
Társadalmi-politikai hír	43%	32%	25%
Kulturális-tudományos hír	41%	30%	29%

Megjegyzés: *a balesetek tartalmazzák a demokratikus közvéleményt nem szolgáló szerencsétlenségeket is; A **-gal jelölt kategória a demokratikus közvéleményt szolgáló bűncselekmények összességét takarja

A csatornánkénti heti témamegoszlást tekintve látható, hogy milyen időbeli változások mentek végbe a tévéknél. Az MTV-nél tapasztalható a legenyhébb eltérés a hetek között (**5. ábra**), az egyes témák nagyobb arányú jelenléte csupán az adott hét eseményeinek tudható be. Ilyen volt például 2010 májusában a tavasz végi áradások hete, amikor a csatorna kiemelten foglalkozott a természeti katasztrófával. A 2010-es parlamenti és önkormányzati választás előtt a társadalmi-politikai hírek, illetve a korrupciós ügyek száma nőtt. 2011-ből két momentum emelhető ki a közszolgálati tévé hírszerkesztési gyakorlatából: egyrészt az, hogy a márciusi japán cunamival és ennek következményeként a fukusimai atomreaktor sérülésével kiemelten foglalkozott a csatorna, ahogy május végén a halálos német járvánnyal is, amit a balesetek arányának növekedése jelez. Ezzel együtt is jól látható, hogy a közszolgálati adónál elsősorban a társadalmi-politikai hírekkel találkozhattak a nézők, illetve olyan, nagyobb horderejű eseményekkel, melyek hatással lehettek rájuk és közvetlen környezetükre. A demokratikus közvélemény tájékoztatását szolgáló bűncselekmények számottevő aránya a külföldi háborús eseményeknek és a korrupciós eseteknek köszönhető, amikről folyamatosan beszámolt az MTV. A kifejezetten „puha” típusú hírek abszolút háttérbe szorultak a „kemény” hírekkel szemben, bár 2011-től kezdve a többi témakörhöz viszonyított arányuk növekedett. Kiemelendő az augusztusi híradásokban megjelenő szórakoztató hírek magas száma, amely azt mutatja, hogy a közszolgálati csatorna saját műsorainak önreklámja mellett a magyarságtudatot erősítő érdekességek is általános részévé váltak a Híradónak. Erre a jelenségre válasz lehet a híradók megnövekedett hosszúsága, ami magával vonzotta a kevésbé fontos hírek beemelését a struktúrába.

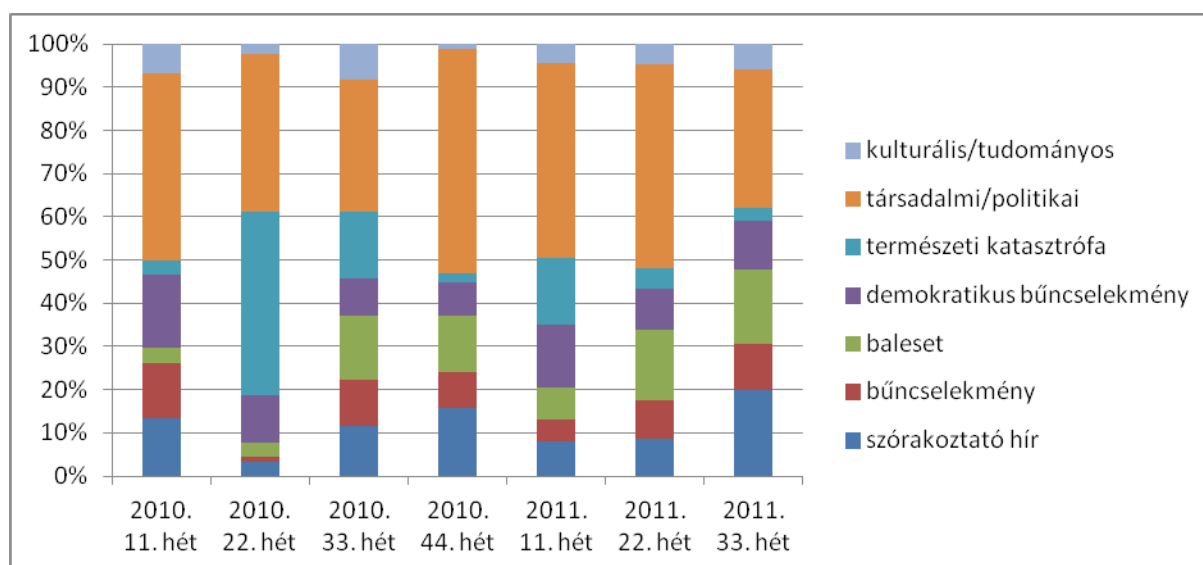
5. ábra: Témamegoszlás a kiválasztott hetekben a híradások hossza szerint – MTV

Az RTL Klub ugyanezen dimenziójának szentelt grafikonnal kapcsolatban elmondható, hogy a hírszerkesztési gyakorlat egészen a 2011. augusztusi váltásig nem tért el lényegesen az MTV-től (**6. ábra**). A fenti kijelentés természetesen úgy értendő, hogy a bulvárosabb hírek nem szorították teljesen háttérbe a „keményebb” híreket, a közvélemény tájékoztatását szolgáló társadalmi és politikai események képezték a Híradó gerincét. Ami a közszolgálati csatornán vezető hír volt, szintén fontos anyagként tűnt fel az RTL Klubon: kezdve a belpolitikai eseményekkel, a japán cunamin át egészen Ratko Mladics hágai peréig. Mindemellett azt is ki kell emelni, hogy az MTV-hez képest sokkal magasabb volt a szórakoztató hírek aránya a vizsgált hetekben, különösen a nyári uborkaszezonban. Nem csoda, hogy a kulturális programajánlók száma is ezekben a hónapokban emelkedett. Az MTV gyakorlatához képest szintén eltérés mutatkozik a balesetek bemutatásában, ami a gyorsan megtérülő hírek preferálásával magyarázható. A bűncselekmények is nagyobb számban képviselték magukat a témák között, bár ez az arány elmaradt a Tényekben regisztráltaktól. Jelentős változásról csak 2011 augusztusától beszélhetünk, amikor a tv2

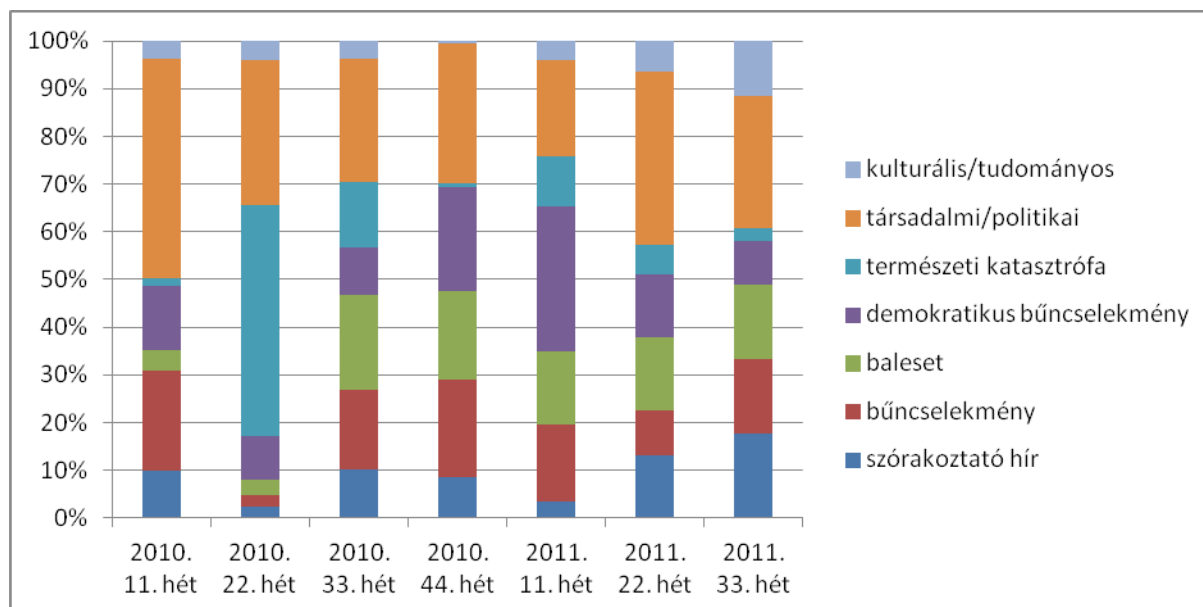
szerkesztési elveihez hasonlóan az RTL Klubon is túlsúlyba kerültek a „puha” hírek: a szórakoztató beszámolók a heti híradók idejéből 20 százalékot foglaltak el, illetve a bűncselekményekről és a balesetekről szóló híregységek hossza is emelkedett a társadalmi-politikai hírek rovására. A korábban az MTV-re inkább hasonlító sorrendiség is megváltozott: a vezető hírek rendre az erőszakos jellegű bűncselekmények és balesetek lettek.

6. ábra: Témamegoszlás a kiválasztott hetekben a híradások hossza szerint – RTL Klub

Az első két vizsgált héten a tv2 a konkurens kereskedelmi csatornához hasonló arányban foglalkozott a különböző témákkal, egyedüli eltérésként a május-júniusi árvíz hosszabb megjelenését, részletesebb bemutatását érdemes megemlíteni (7. ábra). 2010 augusztusától kezdve a társadalmi-politikai hírek háttérbe szorultak a balesetekkel és a bűncselekményekkel szemben. Míg 2010 elején majdnem 50 százalékban esett szó társadalmi és politikai eseményekről, addig fél évvel később már a Tények 30 százalékát sem tették ki az ilyen típusú beszámolók. Ez a tendencia 2010 második felétől jellemző a csatornára, amit a híradók hosszabbodása sem befolyásolt. A „kemény” hírek rovására a bűncselekmények kerültek előtérbe: a 7 hétre kivetített arányuk elérte a 14 százalékot, ami több mint négyszerese az MTV-nek és majdnem kétszerese az RTL-nek. A balesetek magas aránya szintén szembetűnő, bár ez alig tér el a konkurens csatornánál tapasztalhatótól. A szórakoztató hírek száma az utolsó két vizsgált héten számottevően megemelkedett, ami az „időkitöltő” szerepükkel magyarázható az átlagosan 36 percesre hosszabbodott Tényekben. Szintén kiemelendő, hogy a demokratikus közvélemény tájékoztatását szolgáló bűncselekmények között a tv2-n találkozhattunk legtöbbször fizikai erőszakkal – szemben az MTV Híradójával, amiben nagyrészt a korrupciós ügyek és a fegyveres konfliktusok alkották ezt a csoportot.

7. ábra: Témamegoszlás a kiválasztott hetekben a híradások hossza szerint – tv2

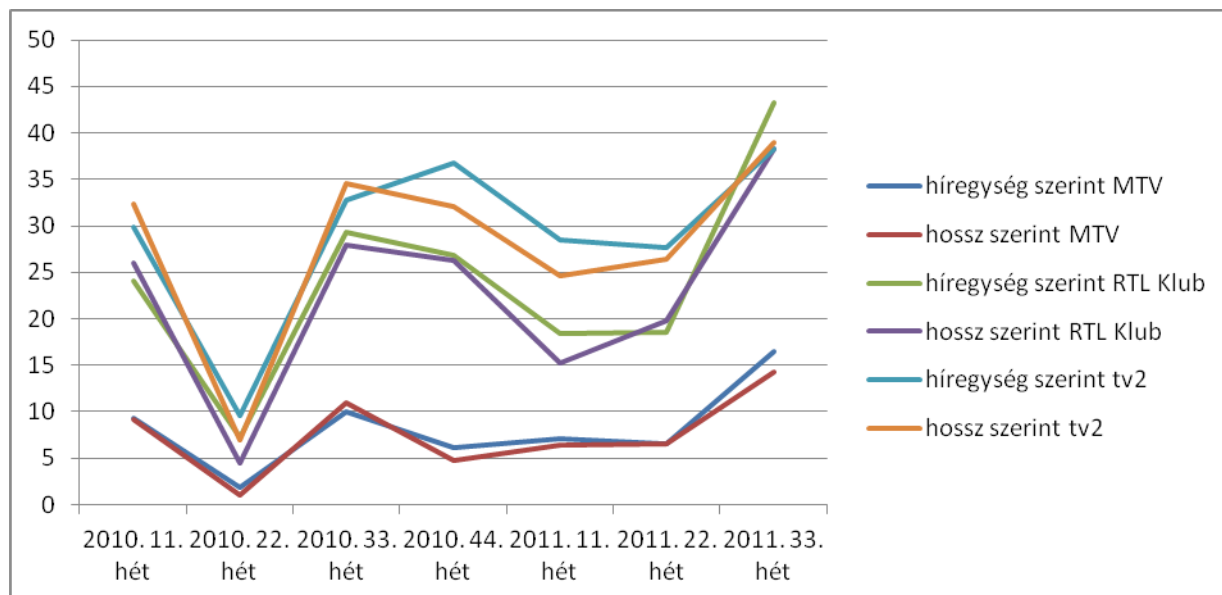
A fentebb részletezett témamegoszlást látva nem meglepő, hogy az összes hírhez viszonyítva a tv2-n jelentek meg leggyakrabban a demokratikus közvélemény tájékoztatását nem szolgáló hírek, vagyis a bulvárhírek (**6. táblázat**). A hét hetet összesítve a Tények esetében a hírhosszt tekintve 28,4 százalék, a híregységet nézve pedig 29,7 százalék számított bulvárnak. Ugyanez az arány az RTL-nél 23 és 24,6 százalék volt, míg az MTV-nél csupán 7,6 és 8,3 százalék.

6. táblázat: A bulvárhírek százalékos aránya az összes hírhez képest

	MTV	RTL Klub	tv2
Hossz szerint	7,6%	23%	28,4%
Híregység szerint	8,3%	24,6%	29,7%

Nehéz bulvárjellegű hírekkel kapcsolatos bármilyen tendenciáról beszélni a vizsgált időszakban, hiszen az adott hetek történései alapjaiban határozták meg a híradók témaválasztását (**8. ábra**). A jelentős események, mint például a belföldi árvizek vagy viharok részletes bemutatása a bulvárhírek rovására történtek, míg a lényeges történésekben szegényebb hetekben (pl. 2010 augusztusa) a szórakoztató riportok száma lett magasabb az átlagosnál. Az adatokat megfigyelve kijelenthető, hogy a hírműsorok műsoridejének kitolódásával együtt a bulvárhírek száma is emelkedett, és bár abszolút értékük mellett arányuk is 2011 augusztusában volt a legmagasabb, mégsem teljesen egyértelmű, hogy ez a kiugró érték egy tendencia kezdetére utal, vagy csak az uborkaszegzonnak köszönhető.

8. ábra: A bulvárhírek százalékos aránya az összes hírhez képest a híregységek száma és hossza szerint

Az azonban kétség nélkül kijelenthető, hogy mind a közszolgálati, mind pedig a kereskedelmi csatornák túlnyomórészt belföldi eseményekkel foglalkoztak, és ezzel párhuzamosan a nagyvilág eseményei háttérbe szorultak (7. táblázat). A vizsgált időszakban a legtöbb külföldi vonatkozású hírről²⁹ az MTV számolt be, hossz és híregység szerint 23 és 25 százalékban - bár ez az arány a határon túli magyarokról szóló eseményeket is tartalmazza.³⁰ A legtöbb külföldi vonatkozású híregység az RTL Klub Híradóban jelent meg (29%), ugyan a hosszúságukat tekintve pusztán 20 százalékot tettek ki. A legrosszabb arányokkal a tv2 rendelkezett: a Tényekben a hírek hosszúságát és számát nézve egyaránt 18 százalékban számoltak be a nagyvilág híreiről. A heti bontást elemezve látható, hogy a vizsgált időszakban mindhárom csatornán háttérbe szorultak a külföldi hírek a belföldiekkel szemben. A nagyvilág aktuális történéseire az MTV Híradója reagált a legérzékenyebben: a külföldi fontos események mind hosszúságban, mind a hírek sorrendjében kiemelt helyen szerepeltek. Ezzel szemben a két kereskedelmi csatornán függetlenül attól, hogy milyen horderejű hírről volt szó, a külföldi beszámolók aránya sosem haladta meg a 25 százalékot. Ez alól egyedül 2011 márciusa képez kivételt, amikor mindkét csatorna kiemelten kezelte a fukusimai atomreaktor állapotát, bár a tv2-n ekkor sem találkozhattunk lényegesen több külföldi hírral, mint a többi vizsgált héten.

7. táblázat: A belföldi és külföldi hírek százalékos aránya a híregységek hossza és száma szerint

	MTV		RTL Klub		tv2	
	Belföldi	Külföldi	Belföldi	Külföldi	Belföldi	Külföldi
Hossz szerint	77%	23%	80%	20%	82%	18%
Híregység szerint	75%	25%	71%	29%	82%	18%

A külföldi hírek a közszolgálati és a kereskedelmi adókon egyaránt a híradók utolsó harmadában szerepeltek, általában a műsorzáró szórakoztató hírek előtt. Az MTV-n a

²⁹ Külföldi hírnek tekintettünk minden olyan hírt, amelynek történései nem Magyarország területén játszódnak, függetlenül attól, hogy a hírek van magyar vonatkozása, illetve szereplői magyarok-e vagy sem.

³⁰ Megjegyzendő, hogy a témát kiemelten kezelte a közszolgálati tévé, különösen a Nemzeti Összetartozás Napja kapcsán.

magyar vonatkozású – az Európai Unióval és a határon túli honfitársainkkal kapcsolatos – nem belföldi híreken kívül kizárólag nagy horderejű események kerültek a Híradó első felébe. A vizsgált időszakban egyedül a líbiai háború és a fukusimai atomreaktor számított vezető külföldi hírek. Az RTL-nél szintén a híradás végén szerepeltek a nagyvilág történései, melyek közül nagyobb arányban voltak a szokványostól eltérő esetek, mint például természeti katasztrófák, balesetek vagy szórakoztató hírek. Ugyanakkor meglepő módon az RTL Klubnál Fukushima, a líbiai konfliktus és a németországi járvány is többször volt első számú hír, mint a közszolgálati televíziónál. A felsorolt eseményeken kívül még kétszer fordult elő, hogy külföldi hír elsőként szerepelt a Híradóban: egy londoni gyilkosság és egy szintén angliai rejtélyes haláleset – bár mindkét tragédia főszereplői magyarok voltak. A tv2-n általában az utolsó híregységek egyike volt külföldi hír, bár voltak olyan napok, amikor kizárólag hazai vonatkozású történésekről számolt be a Tények. A híradó hosszabbodásával a nem Magyarországgal kapcsolatos esetek száma is emelkedni kezdett, bár a külföldi híreknek csupán a töredéke volt társadalmi vagy politikai jellegű, elsősorban szórakoztató és erőszakos eseményekről láthattunk tudósításokat. Vezető hírként a japán cunami és a líbiai háború is csak egyszer-egyszer szerepelt, ám ezekben a riportokban is elsősorban a magyar vonatkozásokat (túlélők, szemtanúk) emelték ki a szerkesztők.

8. táblázat: A belföldi és külföldi bulvárhírek százalékos aránya az összes belföldi, illetve külföldi hírhez viszonyítva (híregységek hossza szerint)

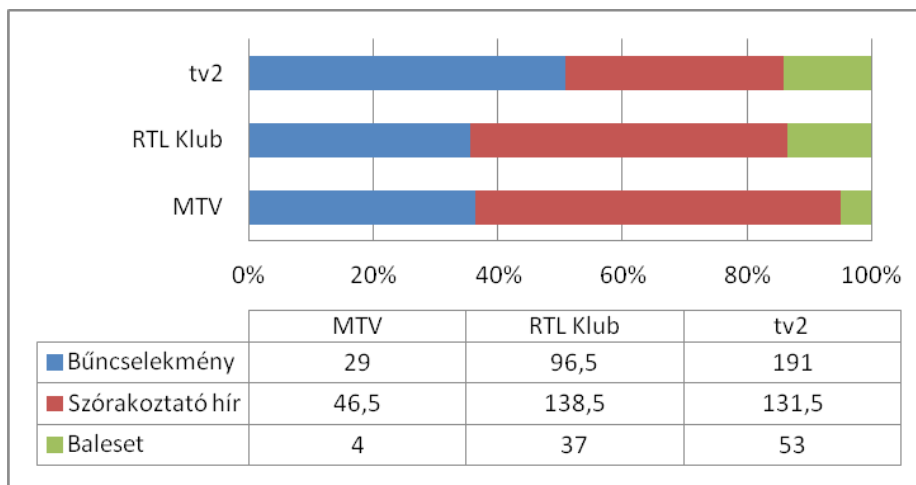
	MTV	RTL Klub	tv2
Belföldi bulvár	9%	19%	26%
Külföldi bulvár	3%	28%	41%

A vizsgált időszakot összegezve elmondható, hogy az MTV-nél a belföldi hírek 9 százaléka volt bulvár, míg a külföldieknek csak 3 százaléka (**8. táblázat**). Ezzel ellentétes volt az RTL gyakorlata: a belföldi hírek 19, míg a külföldiek 28 százaléka volt besorolható a bulvárhírek közé. A legnagyobb kontraszt a tv2-nél volt megfigyelhető: már a belföldi bulvárhírek aránya is a Tényeknél lett a legmagasabb, de kiugró, hogy a külföldi hírek 41 százaléka is bulvár információnak számított. Másképpen, a tv2 szolgált a legkevesebb információval a nagyvilág történéseiről, hiszen itt találkozhattak a nézők a legkevesebb külföldi hírrel, ráadásul azoknak a négytizede is bulvárjellegű volt.

A bulvárhírek jellemzői

A demokratikus közvélemény tájékoztatását nem szolgáló hírek csatornánkénti megoszlását a **9. ábra** mutatja. Időben az MTV foglalkozott a legkevesebbet bulvárral: a 49 híradóban összesen 79 és fél percet szentelt a témakörnek. A sorban az RTL Klub követi, mely valamivel több, mint négy és fél órán keresztül mutatott be bűncselekményeket, bulvár jellegű baleseteket és érdekességeket. A leghosszabban a Tények foglalkozott bulvárral: összesen hat és egynegyed órában, ami több mint hét és fél percet tesz ki adásonként. A tv2-n a bulvárhírek fele bűncselekmény volt, illetve – éppen megelőzve a konkurens kereskedelmi csatornát – az azonnali hatást kiváltó balesetek is itt szerepeltek legnagyobb arányban. Az MTV-n és az RTL-en egyaránt a szórakoztató érdekességek voltak a legfelkapottabb bulvártémák, egyúttal a közszolgálati csatorna számolt be a legkisebb arányban a balesetekről.

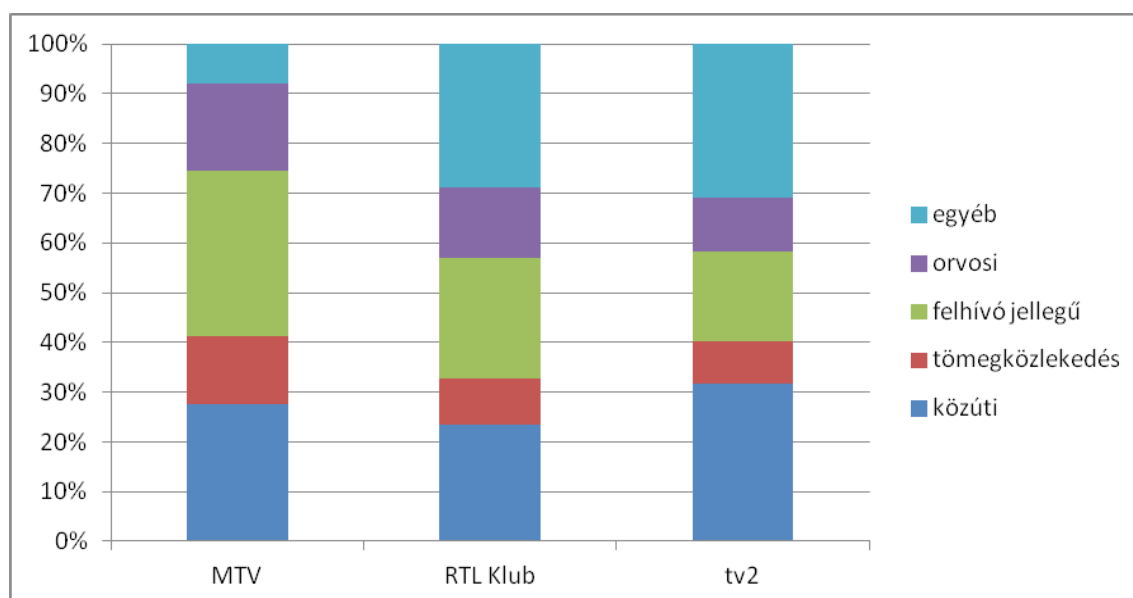
9. ábra: A demokratikus közvélemény tájékoztatását nem szolgáló hírek csatornánkénti megoszlása (az értékek percer jelölnek)

Megjegyzés: a baleset kategória ebben az esetben a demokratikus közvélemény tájékoztatását nem szolgáló, bulvár jellegű baleseteket tartalmazza

A balesetek megoszlását tekintve érezhető a különbség a közszolgálati és a kereskedelmi adók között, hiszen az utóbbiak majdnem egyharmad arányban számoltak be bulvárhírek minősülő balesetokról (**10. ábra**). A két kereskedelmi csatorna között nem volt lényeges eltérés a balesettípusok arányában, csupán annyit érdemes megjegyezni, hogy a tv2-n több közúti, az RTL-en pedig több felhívó jellegű baleset volt látható. Az MTV-n a balesetek elkerülésének lehetőségére összpontosító esetek domináltak, illetve a fertőző betegségekről, járványokról szóló gyakoribb híradásoknak köszönhetően az orvosi esetek aránya volt magasabb a másik két társánál tapasztalhatónál.

10. ábra: Balesetek megoszlása a tévécsatornákon a híregységek száma szerint

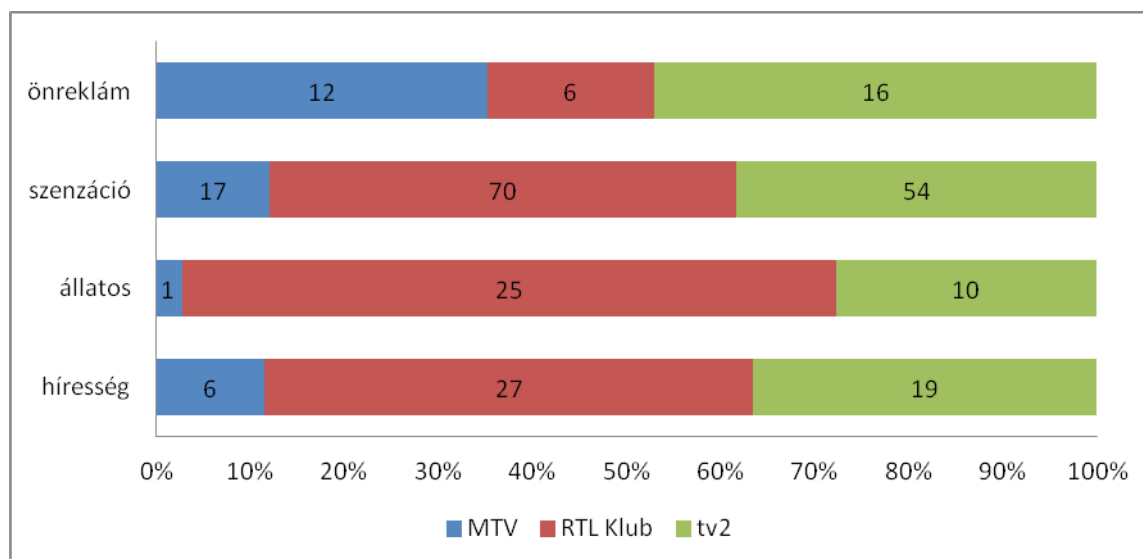
Megjegyzés: Az egyéb balesetek a demokratikus közvélemény tájékoztatását nem szolgáló baleseteket jelölik

Összességében leszögezhetjük, hogy a Tények számolt be a legtöbbször és a leghosszabban balesetokról. Az RTL Klub 2011 augusztusában vette át az említett

gyakorlatot a konkurensétől, amikor a korábbiakkal ellentétben a Híradóban is érezhetően megemelkedett a balesetek és elsősorban a bulvárjellegű esetek száma (az utolsó vizsgált héten az összes baleset több mint fele volt bulvárjellegű az RTL Klubon). A közúti balesetek prezentációjában is eltérés mutatkozik a három csatorna között: az MTV kizárólag a nagy horderejű, vagy sokakra hatással lévő karambolokról közölt tudósításokat (pl. autópálya lezárása ütközés miatt), míg a kereskedelmi tévék az egyedi esetekről is rendszeresen beszámoltak. A tv2 különösen nagy hangsúlyt fektetett a személyi sérülésekkel járó közúti balesetekre: gyakran láthattunk itt járdán elütött gyalogosokról és biciklisekkel való ütközésekről szóló beszámolókat. Komolyabb, nyolc napon túl gyógyuló sérülés szinte biztosan képernyőre került a Tényekben. Az RTL Klub az augusztusi váltástól kezdve szintén kiemelten kezelte a közúti szerencsétlenségeket, és a konkurens csatornához hasonlóan, egyedi esetek is nagyobb számban jelentek meg a kínálatában.

A legtöbb szórakoztató hírrel az RTL Klub jelentkezett, összesen 128 alkalommal, ami híradónként 2,6 esetet jelent (**11. ábra**). A tv2-n összesen 99, az MTV-n 36 szórakoztató jellegű hírt regisztráltunk a vizsgált időszakban. A legtöbb önreklám a tv2-n fordult elő, ezek minden alkalommal a csatorna által közvetített Bajnokok Ligája futballmérkőzések beharangozói voltak. Az MTV-n is viszonylag sok önreklámmal találkoztunk, ami 2011 augusztusában emelkedett meg meredeken, amikor a közszolgálati csatorna a Kajak-kenu VB közvetítését és a Balatoni nyár című műsorát hirdette. Az RTL-en az állatokat szerepeltető hírek száma volt átlag feletti: az állatkertek új lakói és egyéb vicces teremtményei gyakorlatilag minden második híradásban megjelentek. A Tények műsoridejének növekedésével a tv2-n is egyre többször jelentek meg állatokról szóló riportok, szinte minden nap egy, ami korábban nem volt jellemző a médiumra. Hírességek is az RTL Híradóban szerepeltek legtöbbször, általában valamilyen magyar vonatkozású hír kapcsán. Szenzációkról szintén a legnagyobb közönségaránnyal rendelkező hazai csatorna számolt be a leggyakrabban, különösen az utolsó vizsgált héten.

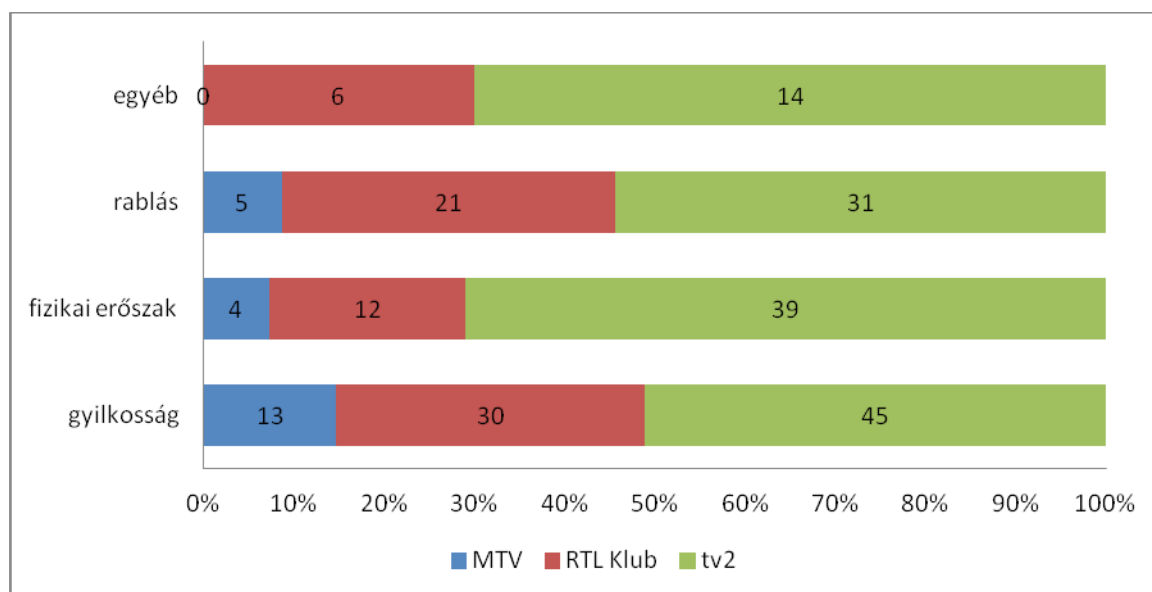
11. ábra: Különböző témájú híregységek száma és aránya a szórakoztató híreknél

A szórakoztató hírek a hírsorrend utolsó helyeit foglalták el, kivéve a betegséggel küzdő emberekről, illetve - valamilyen okból kifolyólag – a rázorulókról szóló riportokat. A tv2-n például vezető hír volt egy szívátültetésen átesett kislány családjának rossz anyagi helyzete, amely téma a Tények további adásaiban is visszatért. 2011 óta vált trenddé a drámai hangvételű, a kiszolgáltatott helyzetben lévő emberekről, elsősorban a beteg kisgyerekekről szóló híradások egyre gyakoribb megjelenése a kereskedelmi csatornák híradóiban (az MTV egyetlen egyszer sem számolt be ilyen esetről). Az ehhez hasonló

riportok korábban csak a híradót követő bulvárműsorokban, az Aktívban és a Fókuszban kaphattak helyet. Nem véletlenül nyilatkozta Kotroczó Róbert, az RTL Klub főszerkesztője azt az Indexnek, hogy a Tények egyre inkább Bűn-Tényekké vált: a demokratikus közvélemény tájékoztatását nem szolgáló bűncselekmények – az egyszerűség kedvéért a későbbiekben bűncselekmények – valamennyi kategóriájában 50 százalék feletti arányban szerepelt a tv2 híradója (**12. ábra**). A 7 hét alatt összesen 129 ilyen típusú hírral jelentkezett a Tények, ami 2,6-os híregység számot és majdnem 4 percet (233 másodpercet) jelentett naponta. A híregységenkénti 88 másodperces átlag pedig arra utal, hogy a többi adóhoz képest a tv2 kiemelten foglalkozott a bűncselekményekkel. Ugyanez a szám az MTV-n 79,4, az RTL-en pedig 84 másodperc volt. A gyilkosságokat még inkább kiemelt helyen kezelte a csatorna, hiszen átlagosan 101,6 másodpercet szánt egyetlen eset bemutatására, míg a másik két televízió csak 94-et. Minden héten a tv2-n láthattuk a legtöbb gyilkosságról és fizikai erőszakra szóló riportot. Nehéz egyértelmű tendenciákról beszélni, hiszen a bűncselekmények egyenletesen oszlanak el a vizsgált hetek között (kivéve 2010 júniusát, az árvíz idejét). Annyi azonban kirajzolódik, hogy az RTL Klub struktúraváltását követően – konkurenséhez hasonlóan – több gyilkosságról és egyéb bűncselekményről szóló hírről számolt be, mint korábban.

12. ábra: Különböző témájú híregységek száma és aránya a demokratikus közvélemény tájékoztatását nem szolgáló bűncselekményeknél

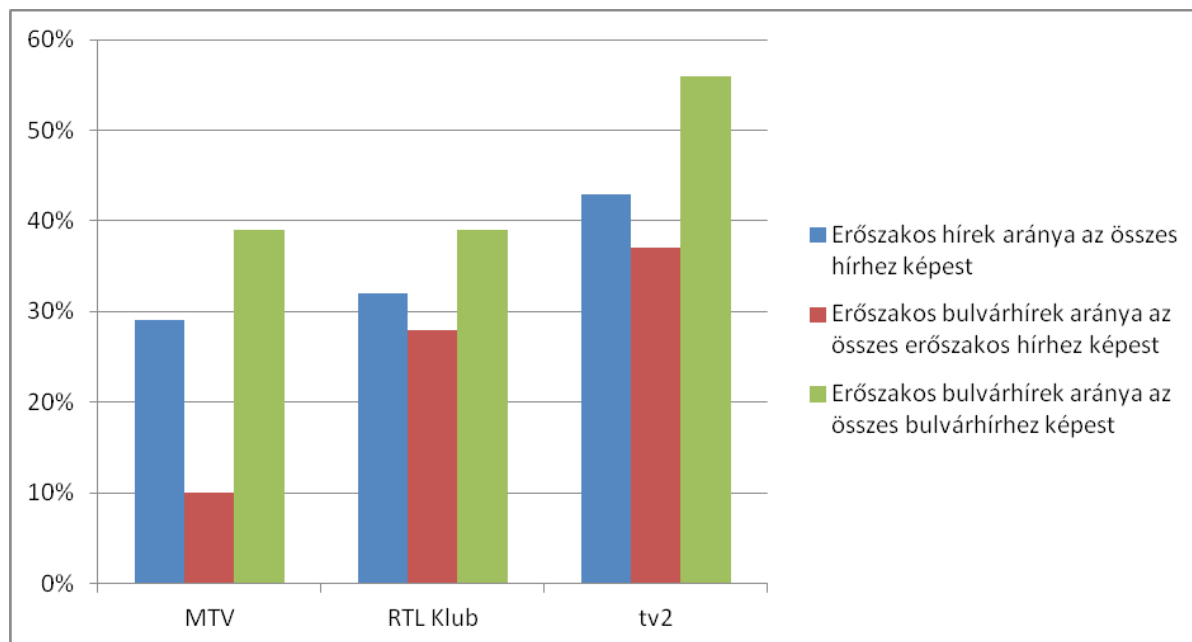

A közszolgálati adón a bemutatott bűncselekmények 70 százaléka gyilkosság volt, ami azt jelzi, hogy az MTV többségében a súlyos, halállal végződő bűncselekményekről számolt be, a kevésbé komoly ügyekkel nem igazán foglalkozott. Nem meglepő, hogy a tv2-nél volt a legkisebb ez az arány: a bűncselekmények mindössze 40 százaléka volt gyilkosság (az RTL-nél 48 százalék). A halállal nem, de testi károsodással járó fizikai erőszakkal és az egyéb kategóriába sorolt, kevésbé jelentős ügyekkel mind számszerűen, mind pedig arányában többször találkozhattunk a tv2-n. A Tényekben már az is hírek számított, ha két férfi összeverekedett egymással egy kályha miatt, illetve ha egy fiatalokból álló banda kirabolt egy svájci cserediákot.

A bűncselekmények magas aránya mellett az a vád is érte a Tényeket, hogy erőszakos hírekből is többet mutat, mint a konkurencia. A vizsgálat során erőszakos híregységnek számított minden olyan esemény, amely valamilyen formában reprezentációkat közölt emberekben vagy a fizikai környezetben keletkezett szándékos és nem szándékos kárról. A híregységek hosszát alapul véve kijelenthető, hogy valóban a tv2

számolt be legnagyobb arányban agresszív hírekről (43%), míg az RTL Klubon és az MTV-n az összes hírek mindössze 29 illetve 32 százaléka volt erőszakos (**13. ábra**).³¹ Ez azt jelenti, hogy a vizsgált időszakban a 2009-ben tapasztalható tendencia megfordult, és ismét a tv2 vált az erőszakos hírek legnagyobb arányú prezentátorává. A tv2-n az összes erőszakos hír több mint egyharmada bulvár jellegű volt, míg az RTL-nél 28, az MTV-nél pedig mindössze 10 százaléka. Szintén árulkodó adat, hogy az összes bulvárhír 56 százaléka volt valamilyen formában agresszív a tv2-n, szemben a másik két csatornával, ahol a bulvárnak csak 39-39 százaléka számított erőszakosnak.

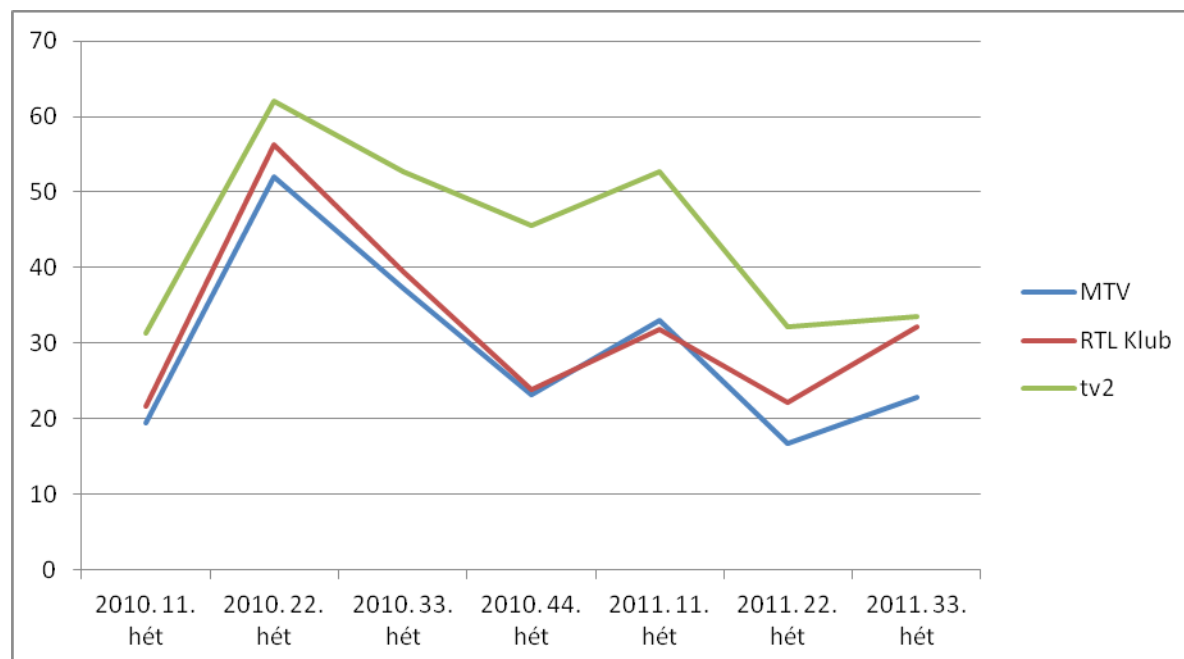
13. ábra: Erőszakos hírek aránya az egyes csatornáknál

Ha a heti bontásra tekintünk, egyértelműen kirajzolódik, hogy valamennyi vizsgált időszakban a tv2 mutatta be a legtöbb erőszakos hírt (**14. ábra**). Lényeges eltérést 2010 második felében és 2011 első negyedében tapasztalhattunk, amikor a Tények majdnem kétszer olyan hosszan számolt be agresszív eseményekről, mint a másik két televízió. A 2011 második felében látható csökkenés a Tények műsoridejének növekedésével magyarázható: az erőszakot megjelenítő híregységek száma nem változott, ám a híradó teljes hosszához viszonyított arányuk csökkent. Az RTL Klub egészen 2011 augusztusáig csak minimálisan mutatott be több erőszakot a közszolgálati csatornához képest, ám az utolsó vizsgált héten meredeken emelkedni kezdett ez az arány. Kérdéses, hogy mindez csupán a véletlen műve, avagy a Tényekhez hasonló új szerkesztési elvnek köszönhető.

³¹ Emlékeztetőül: 2009-ben ezek a számok a következők voltak: MTV – 31,1%, RTL Klub – 42,1%, tv2 – 34,6%

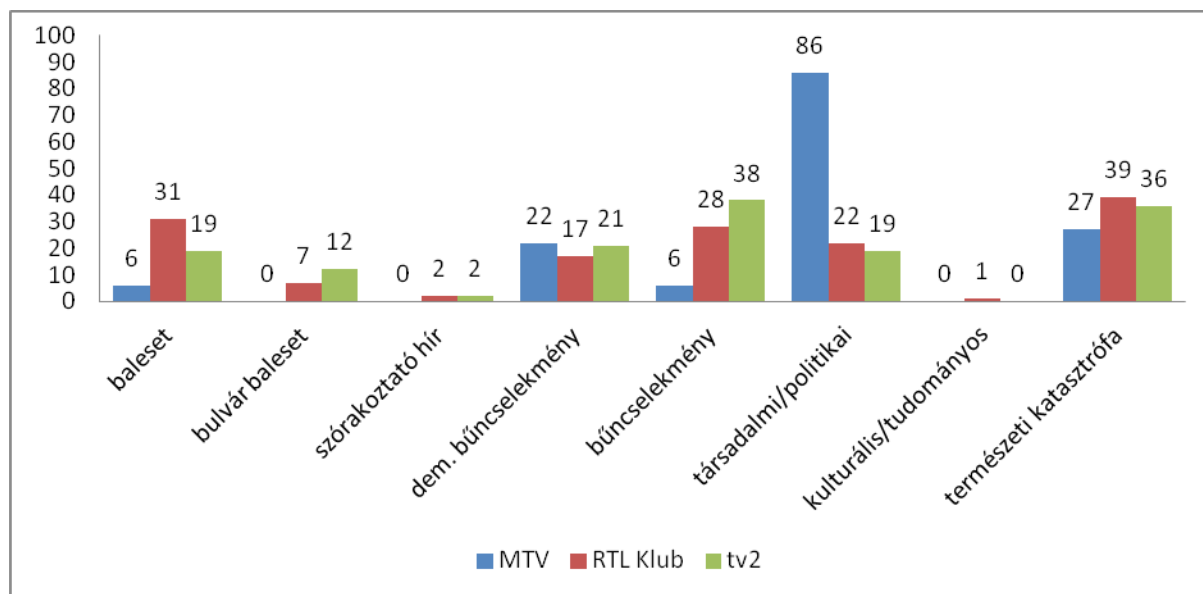
14. ábra: Az erőszakos hírek aránya az összes hírhez képest a vizsgált hetekben

A hetekre lebontott átlagos hírhosszt tekintve megállapítható, hogy az erőszakos riportok hossza az esetek döntő többségében az átlag alatt maradt, kivéve a Tényeket, ahol az agressziót bemutató bejátszások a hét hétből összesen ötször lépték túl az átlagos hírhosszt.

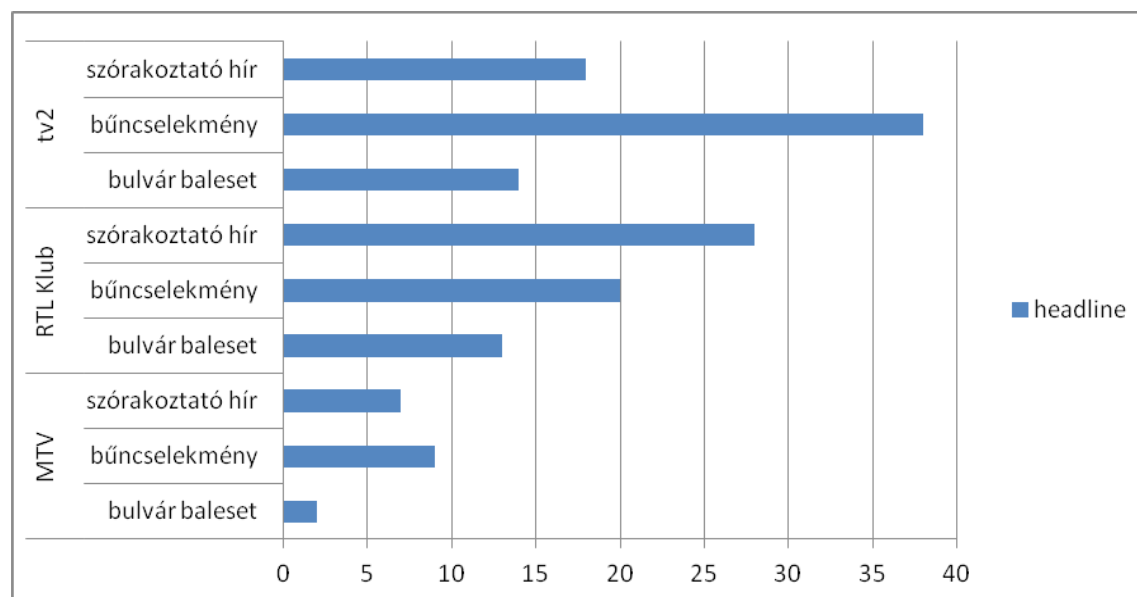
A közszolgálati és a kereskedelmi televíziók közötti eltéréseket jól illusztrálja a hírek fontossági sorrendje. A **15. ábra** mutatja be a híradások első három hírének témánkénti megoszlását. Első ránézésre eldönthető, hogy melyik a közszolgálati csatorna: az MTV-n az első három hír 58 százaléka volt társadalmi-politikai jellegű. Kiemelendő még a demokratikus közéletet befolyásoló bűncselekményekről, elsősorban a fehérgalléros bűnözésről szóló híradások magas aránya, illetve a bulvárjellegű és a kulturális hírek szinte teljes hiánya. A természeti katasztrófák számait fenntartásokkal kell kezelni, hiszen a 2010. májusi héten az árvízhelyzet vezető hír volt valamennyi csatornán. Ennél a témánál ellenben a televíziók közötti különbség az árulkodó: a kereskedelmi csatornákon nagyobb valószínűséggel került be katasztrófáról szóló esemény a vezető hírek közé, mint a közszolgálati adónál. Az MTV ellenpólusát a Tények képezi: a társadalmi-politikai hírek helyett a tv2 jobban preferálta a bűncselekményeket és a bulvárjellegű baleseteket. A konkurenciához hasonlóan, az RTL-en is számos balesettel foglalkoztak a vezető hírekben, illetve a bűncselekmények száma is meglehetősen magas volt. Ebből a szempontból nem mutatható ki lényeges eltérés a két kereskedelmi médium között.

15. ábra: A híradások első három hírének témája

A hírek rangsorolását tekintve lényeges eltérések mutatkoznak a csatornák között. Az MTV általában a legfontosabb belföldi társadalmi, illetve politikai hírral kezdte a híradóját, bár gyakran a nézők figyelmét jobban vonzó témák, mint a természeti katasztrófák és a korrupció is bekerült a kínálatba. A hírolvasók általában a Híradó második harmadában számoltak be a közvéleményt érintő balesetéről, bűncselekményekről, zárásként pedig előbb a külföldi eseményekkel foglalkoztak, majd kulturális és bulvárhíreket közöltek. Ettől lényegesen eltért a kereskedelmi tévék szerkesztési elve: mindkét adó a gyorsan megtérülő híreket, elsősorban a baleseteket, bűncselekményeket, természeti katasztrófákat preferálta a felvezetésben, ahova csak kizárólag fontos társadalmi vagy politikai történések kerülhettek be. A negyedik-ötödik híregységtől mutatták be a társadalmat komolyan befolyásoló történéseket, ezt követően pedig - immár a híradó második felében - a baleseteket és a bűneseteket. A kereskedelmi hírműsorok zárása az MTV-hez volt hasonló: az utolsó harmadban a kevésbé fontos társadalmi hírek mellett a külpolitikai, a kulturális, végül a bulvárhírekről számoltak be. Először a tv2 szakított ezzel a metódussal, és 2010 nyarától kezdve a hírek rangsora is megváltozott: a Tények első felében szinte kizárólag „puha” hírekkel, balesetekkel, bűncselekményekkel, természeti katasztrófákkal, illetve korrupciós esetekkel találkozhattunk. A vezető belföldi hírek csak a nyolcadik-tizedik híregységtől kezdve kerültek képernyőre, így például a GYES-sel kapcsolatos új rendelkezésekről és az oktatási reformtervezetről szóló riporttal is csak a 20. perc környékén találkozhattak a tévénézők. Egyedül a záráson nem változtattak a Tények szerkesztői, hiszen egy-egy hírműsor mindig külföldi, illetve bulvárhírral ért véget. A tv2-vel kapcsolatban még két érdekes tendenciát lehet kiemelni: az egyik, hogy a „kemény” hírek ritkán követték közvetlenül egymást, általában valamilyen kevésbé fontos, gyorsan megtérülő hírral együtt ágyazták be a műsorba, ami a könnyebb fogyaszthatóság szem előtt tartásával magyarázható. A másik a pártpolitikai hírek feltűnő hiánya volt, ami ugyan a szórakoztató hírműsorok egyik jellegzetes tulajdonsága, de a korábbiakban nem volt ennyire markánsan jelen. Az RTL Klub csak 2011 augusztusától követte a konkurens szerkesztési elvét, ekkor változtattak a hírek sorrendjén is: gyakorlatilag egy az egyben lemásolták a másik kereskedelmi tévé gyakorlatát, a „puha” hírek előnyben részesítése mellett az apolitikus megközelítés is érvényesült.

16. ábra: A demokratikus közvélemény tájékoztatását nem szolgáló hírek headline-ban való megjelenése

A sorrendiség mellett szintén jól mutatja az egyes csatornák értékrendjét, hogy a demokratikus közvélemény tájékoztatását nem szolgáló hírekre milyen mértékben hívják fel a figyelmet a híradók kezdetekor és közben sugárzott headline-ok. A **16. ábrát** elemezve megállapítható, hogy a közszolgálati csatornán ajánlottak legritkábban bulvár jellegű hírt a nézők figyelmébe. A legtöbbször a tv2-n találkozhattunk ilyen típusú headline-okkal, elsősorban bűncselekményekről szólókkal, ami – az eddigi megállapításokat számba véve – nem okozhat meglepetést. Az RTL Klub hasonló számban hívta fel nézői figyelmét a „puhább” hírekre: különösen a szórakoztató beszámolók magas száma szembetűnő. Az RTL Klub élt legtöbbször a tudósítások közötti flashekkel,³² amivel egy-egy későbbi hírt ajánlottak. Szintén az RTL-en hallhattunk legtöbbször felhívást a felkeresendő honlapról – bővebb információ miatt. Ez utóbbi gyakorlatot 2011 közepétől a tv2 is a korábbinál gyakrabban alkalmazta.

A kereskedelmi híradók megjelenése

A korábban már idézett erőszakutatás³³ megállapításai a tanulmányban vizsgált kereskedelmi híradók esetében is megállják a helyüket: a vizuális megjelenést tekintve a demokratikus közvélemény tájékoztatását nem szolgáló riportok visszafogottan számoltak be egy-egy esetről, elsősorban a helyszínt, bűncselekmény esetében a helyszínelés képeit mutatva, a háttérben maradva, távoli képeket alkalmazva. Brutális jelenettel csak elvétve lehetett találkozni, halottak, sérültek bemutatására egyedüli példaként egy meggyilkolt arab üzletember kocsiából kilógó véres kezét lehet felhozni, ami mindkét csatornán, sőt az MTV-n is megjelent.

A híradók sajátja, hogy egy-egy eseményről csak múlt időben tudnak tájékoztatni, az élő közvetítés izgalma csak kivételes helyzetekben adatik meg a nézőknek (pl. autós üldözés közvetítése helikopterről). Ezt ellensúlyozandó a hazai híradóstábok akcióközpontú vagy személyes felvételeket próbáltak minél gyakrabban vetíteni. A modern kommunikációs eszközök korában a nézői felvételek készítése általánossá vált, így annak felhasználása is gyakoribb lett. A vizsgált időszakban elsősorban a viharos időről és az árvízhelyzetről készített házi videók kerültek bemutatásra, többször a leglátványosabb pillanatot

³² Flash jelentése: felhívó jellegű hírosszefoglaló, ajánló két hír között

³³ http://www.mediatanacs.hu/elemezések/22/24/1235983580eroszak_hirmusor_2003-2008.pdf

megismételve, ezzel téve még személyesebbé, testközelibbé a riportokat. A rendezők a valóságghú ábrázolás érdekében az amatőr bejátszások alatt gyakran az eredeti hangot is meghagyták. A rablásról szóló bűncselekményeket a biztonsági kamera felvételei tették színesebbé, a szórakoztató hírek közül a rekordok kapcsán kerültek elő saját készítésű kópiák. Élő bejelentkezéssel egyedül az árvíz idején lehetett találkozni, ami nem meglepő, ha azt vesszük, hogy egy ilyen kiélezett helyzetben bármikor történhet valami olyasmi, ami exkluzivitást ad az adott eseménynek.

A másik mód a nézők figyelmének felhívására a személyes hangvételű megközelítés, amelynek során a hír főszereplőjéről mutatnak meg magánéleti, privát jellemzőket. A két kereskedelmi tévé közül a tv2 alkalmazta többször ezt a stilisztikai eszközt: a bulvárhírek áldozatait és elkövetőit összesen 11-szer szólította meg, míg a szomszédok 27-szer mondták el véleményüket a bűncselekmények résztvevőiről (ez a szám az RTL-en 7, illetve 15 volt). Az ismerősök és rokonok véleménye szintén hangsúlyosabb volt a Tényekben, ahogy síró emberek, megszólalók is gyakrabban jelentek meg: összesen 18-szor, szemben a Híradó öt esetével. Kivételes esetekben (három alkalommal) a bulvármagazinnak számító Napló filmszerűen megkonstruált, aláfestő zenével ellátott, dramatizált felvételei is bemutatásra kerültek a Tényekben.

Korábban említettük, hogy a tragikus életet bemutató drámai bulvárhírek főszereplői általában gyerekek voltak. A beteg fiatalokról és a küzdelmükről szóló riportokban a készítők nagy hangsúlyt fektettek arra, hogy a hírek főszereplői minél gyengébbeknek, esendőbbeknek, sajnálatra méltóbbnak tűnjenek, ezzel váltva ki együttérzést és szimpátiát a nézőkből. A tv2 például egy 15 éves agydaganatos lány állatkerti látogatásáról szóló riportot azzal kezdte és fejezte be, hogy a lánynak ez volt a legszebb napja, mióta megtudta, hogy beteg. A bejátszásban végig követhettük, miként etette meg az állatokat, és hogyan örült az álma beteljesülésének. A tinédzserről készült felvételek egy kedves, törekeny lány benyomását keltették, aki az állatkerti gondozó szerint bátor, igazi harcos. Mindkét csatorna kiemelte a megpróbáltatásait, a teniszlabda méretű daganat eltávolítását és a jövőbeli terveit. A fiatal beteg így a néző ismerősévé, hozzátartozójává vált, akinek legszebb napján mi is mellette lehettünk.

A különleges betegséggel küzdő, általában szívatültetett kisgyerekek többször is képernyőre kerültek, legtöbbször egy kórház környezetében, közlőrl mutatva az arcukat, játékaikat és az egyéb személyes tárgyaikat. Egy újszíves kisfiú halála kapcsán is az volt a legfontosabb információ, hogy hófehér koporsóban, a játékaival lett eltemetve, akinek az édesanyja még egy hajtincset is a kezébe rakott. Mindezt szomorú kórházi képekkel és a fiúról készült közeli felvételekkel illusztrálta a riporter.

Érdeemes megnézni, hogy miként épülnek fel a gyilkosságokról, elsősorban a családon belüli emberölésekről szóló hírek. Az ilyen típusú, megrázó hírek prezentációi a krimi stílusjegyeit viselik magukon: a riporter narrátorként jelentkezik be és a helyszíni terepszemle alatt röviden ismerteti a nézőkkel a tényeket, majd a szomszédok és a szemtanúk „kihallgatását” követően a rendőrszóvivő „kollégák” értékelését mutatja be, végül – ismét a helyszínen – személyesen is megjelenik, összegzi a hallottakat, és zárásképp általában valamilyen megoldást is felkínál. Ha nincs lezárva az ügy, a legvalószínűbb gyanúsítottat jelöli meg elkövetőnek, ha le van zárva (pl. családon belüli erőszaknál), akkor a drámai szituáció hangsúlyozása mellett az érthetetlen erőszak által létrejött feloldhatatlan helyzetet emeli ki.

Megpróbáljuk konkrét példán keresztül is bemutatni ezt a szerkesztési módot: 2011 augusztusában gyilkosság vádjával előzetesbe helyeztek egy battonyai férfit, aki egy évvel ezelőtt megölt egy 26 éves nőt, akivel pénz fejében rendszeresen szexuális kapcsolatot létesített. A Tények felütése a következő volt: „Szex közben ölt meg egy 26 éves nőt egy 44 éves battonyai férfi.” A bemondó a második mondatban a férfi által – egy 17 éves lánnyal szemben – elkövetett nemi erőszak kísérletéről közölt információt, mivel ez utóbbi eset nagyban hozzájárult ahhoz, hogy fény derülhessen a gyilkosságra. A riport első képén a bilincsbe vert gyanúsított teste látszik, akit a riporter szerint sokan csak battonyai rémként

ismernek. A következő felvételek a 17 éves lány sérüléseit mutatják, illetve az édesanyja nyilatkozik arról, hogy a férfi az erőszak közben gyilkossággal fenyegette meg a lányát, és csak a szerencsén múlt, hogy valaki meghallotta a sikolyát. Ezt követően a rendőrségi szóvivő ismerteti a tényállást. A riport első felében tehát a vádat ismerhetjük meg az áldozat és a hozzátartozója, illetve a rendőrség szemszögéből. A gyanúsítottról elrettentő képeket láthatunk (bilincsben áll, miközben az arca ki van takarva), már a bírósági ítélethozatal előtt egyértelműen tettesként kezelik, a battonyai rém névvel is felruházzák. A bejátszás második részében a kertben ásott sírról készült rendőrségi felvételeket mutatnak, majd a gyanúsított felesége is nyilatkozik, amit a hírolvasó a riport felvezetésében ki is emelt. Ritkán fordul elő, hogy a gyanúsított vagy hozzátartozója is el tudja mondani véleményét a váddal kapcsolatban, így ez a nyilatkozat a kivételes alkalmak egyike. Azonban a védelem e gyilkosság esetében sem áll túl biztos lábakon, hiszen már a feleség kinézete sem igazán bizalomgerjesztő, amit a mondanivalójával sem tud ellensúlyozni: elsőként kiemeli, hogy hirdetés útján ismerte meg a férjét, akivel jó volt együtt élni, majd egy korábban történt uzsorás gyilkosságról beszél bonyolultan és zavarosan. A riporter ennek kapcsán megjegyzi, hogy valóban ült már börtönben emberölésért a gyanúsított, de az esetet nem részletezi, így nem derül ki a nézők számára, hogy igaz-e a feleség által megfogalmazott jogos önvédelem. Zárásként ismét a szóvivő nyilatkozik, aki összefoglalja a vádakat. A bejátszás azonban itt nem ér véget, mivel a riporter az utolsó mondatában kiemeli, hogy a battonyai férfit az előző gyilkosságáért 15 évre ítélték, mégis három éve feltételes szabadlábon van.

Az RTL Híradó ugyanerről a gyilkosságról szóló riportjának felépítése hasonló a Tényekben látotthoz, csak kevésbé figyelemfelhívó. Már a kezdő mondat is tényszerűbb, a szex nincs külön hangsúlyozva, sőt az első képek előtt az eset megrázó mivoltára is felhívják a nézők figyelmét. Először a 17 éves lány sérüléseit és a nyilatkozó édesanyját, illetve az egy évvel korábban a helyszínről készített felvételeket láthatjuk, miközben a riporter ismerteti a vádat. Ezt követően a gyanúsított korábbi eseteire is fény derül, és a rendőrségi szóvivő is nyilatkozik az aktuális gyilkosság kapcsán. A kertben a sírhelynek ásott gödörről csak fényképeket láthatunk. Zárásként a vádjavaslatot hallhatjuk, és ezzel véget is ér a riport.

Ugyan nem derült ki, hogy a gyanúsított tett-e beismerő nyilatkozatot, mégis mindkét riport egyértelműen tettesként kezelte őt. A férfi korábbi erőszakos emberöléséről is beszámoltak a híradók, bár ennek nem volt köze a jelen esethez. A férfi védelmében az RTL Klub semmilyen álláspontot nem közölt, míg a tv2 is csak a felesége zavaros nyilatkozatát mutatta be. A battonyai rém kifejezés volt a csúcsa a gyanúsított negatív színben való feltüntetésének, illetve a tv2 zárógondolata, melyben áttételesen megkérdőjelezték, hogyan lehet feltételesen szabadlábon egy ilyen veszélyes ember. Ezzel szemben a 26 éves áldozat előéletéről nem tudhattunk meg semmit, prostituált mivolta is elsikkadt a riportban.

Az események filmszerű leírása szinte az összes erőszakos jellegű hírnél előfordult: a sokkoló részletek ismertetésének célja az érzelmi reakció kiváltása volt. A negatív töltetű hírek magas száma a pozitív hírekre adott válaszoknál hevesebb érzelmi megnyilvánulásokkal magyarázható. Egy tragédia kapcsán a néző könnyen bele tudja élni magát az eseménybe, és elgondolkozik azon, hogy ő mit tenne hasonló helyzetben. A híradókat elemezve meg lehet állapítani, hogy leginkább az RTL Klub játszott rá a „mi lett volna ha” típusú elméletekre, pedzegetve, milyen apróságokon múlt, hogy nem alakult másképp – általában rosszabbul – az adott esemény.

A sokkoló történetek felhívásában viszont a Tények jeleskedett inkább, köszönhetően a bulvárosabb, az emberi konfliktust középpontba állító bevezető lead-eknek³⁴ és a bemondók által hangsúlyozott szavaknak. A lead-ek feladata a figyelemfelkeltés, amit „a közönség érdeklődésére különösen számot tartó ténnyel, ismert személy nevével való kezdés, konfliktus felvillantása, ellentmondásra való utalás, erős érzelmi töltésű szóval való indítás”³⁵ által lehet elérni. Jó módszer lehet a fokozott hatás érdekében, ha a „hírérték szerinti legfontosabb közléseket előre szerkesztjük, illetve a konfliktusokra,

³⁴ Lead: a hírek első, bevezető mondata, címsora

³⁵ Domokos Lajos (2005): Press & PR. Teleschola-könyvek. Bp. p216.

ellentmondásokra utaló kifejezésekkel (...) exponáljuk a verbális közlést.”³⁶ A figyelemfelhívást a tv2 a következőképpen alkalmazta³⁷ az augusztusi vihar kapcsán: „Soha nem láttak még ekkora vihart Zalaegerszegen. A vihar előtti kánikulában 35 fokot is mértek. Egy pillanat alatt érkezett a vihar, olyan erős széllel, hogy az esőcseppek szinte nem is lefelé, hanem vízszintesen hullottak.” Az esemény felnagyításában nagy szerepet játszott a kulcsszavak kiemelése, ami azt sugallja, hogy valóban egyedi, különleges vihar történt, pedig valójában az átlagosnál valamivel nagyobb nyári zivatarról volt csak szó.

Egy gyilkosság felvezetése is többféleképpen történhet: egyrészt a figyelemfelkeltő szavak hangsúlyozásával (pl. brutálisan kivégezték, családirtó, lemészárolta, bosszútól retteg, bestiálisan megölték stb.), vagy a magánjellegű információk kiemelésével. Utóbbira példa egy megkéselt férfi esete: „Ezermesternek hívták ismerősei a tegnapi este a nyílt utcán halálra késelt férfit. Azt mondják, rejtély, hogy miért gyilkolták meg. Sokan ismerték a környéken, és szerették, mert csendes, segítőkész ember volt.” A fenti bevezetőből hiányoznak az erős érzelmeket kiváltó szavak, helyette az áldozat tulajdonságaival, ismerősei véleményeivel keltették fel az emocionális kötődést a nézőkben.

Egy másik gyakran alkalmazott lead-szerkesztési gyakorlatként az állítmány alannal szembeni előrehelyezését lehet megemlíteni: „Nem volt hajlandó saját betegéről megállapítani, hogy halott egy háziorvos a borsodi Tardon.” Ezáltal a konfliktus kerül előtérbe, aminek köszönhetően a nézők kíváncsiabbak lesznek, hogy kivel is történt meg az eset.

A figyelemfelhívó szófordulatok hangsúlyozása mellett a bemondók – különösen a Tényekben szereplő Pachmann Péter és Várkonyi Andrea – szigorú, komoly arckifejezése is felerősítette a hírek iránti érdeklődést. Az érzelmi azonosulást a hírolvasók néha szomorú, olykor pedig boldog, szelíd arca egyaránt segíti: Szellő István és Erős Antónia például a Híradó végét rendszeresen elfoglaló érdekességek, állatos hírek előtt rendre barátságosan mosolyogtak.

A világ eseményeinek bemutatása kapcsán fontos kiemelni, hogy a kereskedelmi híradók a közszolgálati társukhoz képest sokkal felszínesebbek voltak. Az országos jelentőségű társadalmi-politikai hírekkel szemben a konfliktusorientált, kevesebb embert érintő helyi hírek kerültek túlsúlyba, különösen a Tényekben. Ezek a beszámolók elterelhetik a nézők figyelmét azokról a valós problémákról, amelyek ténylegesen hatással vannak rájuk. Szintén jellemző a csatornák óvatos politikai szerepvállalása, nagy horderejű, gazdasági hírek kapcsán az állásfoglalás hiánya. A „kemény” híreket közölték ugyan, de nem bontották ki a felmerülő témákat, helyette az esemény „eladható” részére fókuszáltak. Ez a gondolkodásmód látszik például a nemzeti ünnepek bemutatásában is: az ünnepnapok történelmi, társadalmi, esetleg politikai jelentősége háttérbe szorult az emberek hétközi kapcsolódásával szemben. Például az augusztus 20-i ünnep kapcsán a Tényekben a legfontosabb hír az eddig soha nem látott, látványos effektekkel színezett tűzijáték volt, majd egy gasztronómiai rendezvényről számoltak be hosszán, ismertetve, hogy a résztvevők milyen ételkülönlegességeket kóstoltak meg. A budapesti útlezárásokról már jóval rövidebb időben tudósított a csatorna, a hivatalos rendezvényekről pedig nem is esett szó a riportban.

Szintén érdekes kérdés, hogy a kereskedelmi híradók vajon mennyire festenek torz képet a világról? A vizsgálat során azt lehetett tapasztalni, hogy egy-egy kirívó eset kapcsán mindkét csatorna összekapcsolta az aktuális hírt hasonló, korábban történt eseménnyel vagy eseményekkel. Különösen a bűncselekmények, azon belül is a gyilkosságok illetve a balesetek kapcsán volt jellemző ez a fajta hírszerkesztés. Mindkét híradó összefüggéseket mutatott a 2010 márciusában történt családi gyilkosságok között, kiemelve, hogy az elkövetők pszichiátriai betegek voltak, vagy pszichológushoz jártak. A feltételezett kapcsolatok általában említés szintjén jelentek meg, nem voltak alávétve mélyebb elemzésnek, így helyességük sem volt igazolható. Az ehhez hasonló elhamarkodott döntések a bűncselekmények gyanúsítottjaival kapcsolatban is megjelentek: még a bírósági

³⁶ Domokos Lajos (2005): p212.

³⁷ Az aláhúzott szavak a hangsúlyos részeket jelölik.

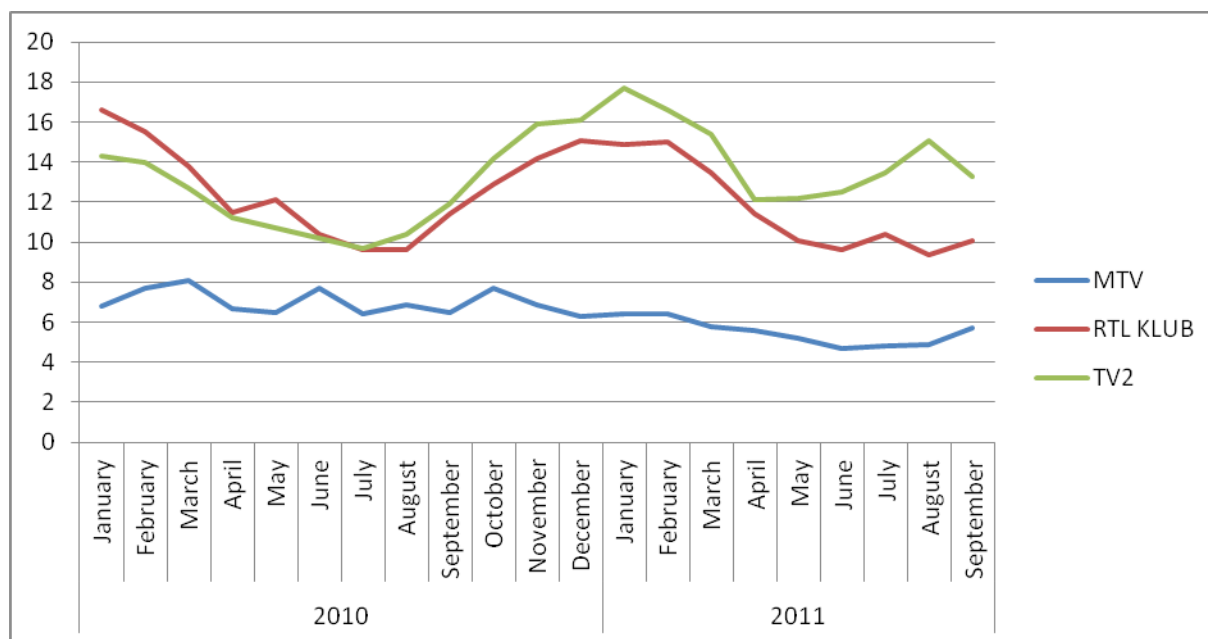
ítélethozatal vagy a beismerő vallomás megléte előtt tettesként kezelték őket. A vádak tényként kezelése a hírek lead-jeiben is többször előfordult: „Nőket zaklattak Ferihegyen, Szándékosan veszélyeztette betegei életét egy orvos”.

Szembetűnő, hogy az írott bulvársajtóra jellemző szex, erőszak, hírességek témakörökből a kereskedelmi híradókban a szex teljességgel hiányzott, az igazán erőszakos videók száma elenyésző volt és a hírességek is igen kis számban képviselték magukat a hírekben. A szex és a híresség témaköröket a híradókat követő bulvármagazinok, az Aktív és a Fókusz dolgozták fel. A híradókban megjelenő erőszakos bulvárhírekben a vizuális erőszak hiányát a már részletezett személyes megjelenítés ellensúlyozta.

Nézettségi adatok

A híradók kapcsán fontos kiemelni, hogy az internet térhódításával a tévé egyre kevésbé számít elsődleges hírforrásnak: a lakosság 20 százalékánál ezt a szerepet már az internet tölti be. 2007 óta jelentősen nőtt ez az arány (akkor még mindössze 6 százalék gondolt az internetre elsőként), különösen a fiatalok körében vált az információszerzés elsőszámú forrásává a világháló. Ezzel együtt is jelenleg - a maga 63 százalékával - a tájékozódás legmeghatározóbb médiuma még mindig a televízió.

17. ábra: A főműsoridős híradók átlagos nézettsége a 4 évnél idősebb lakosság körében (AMR%)

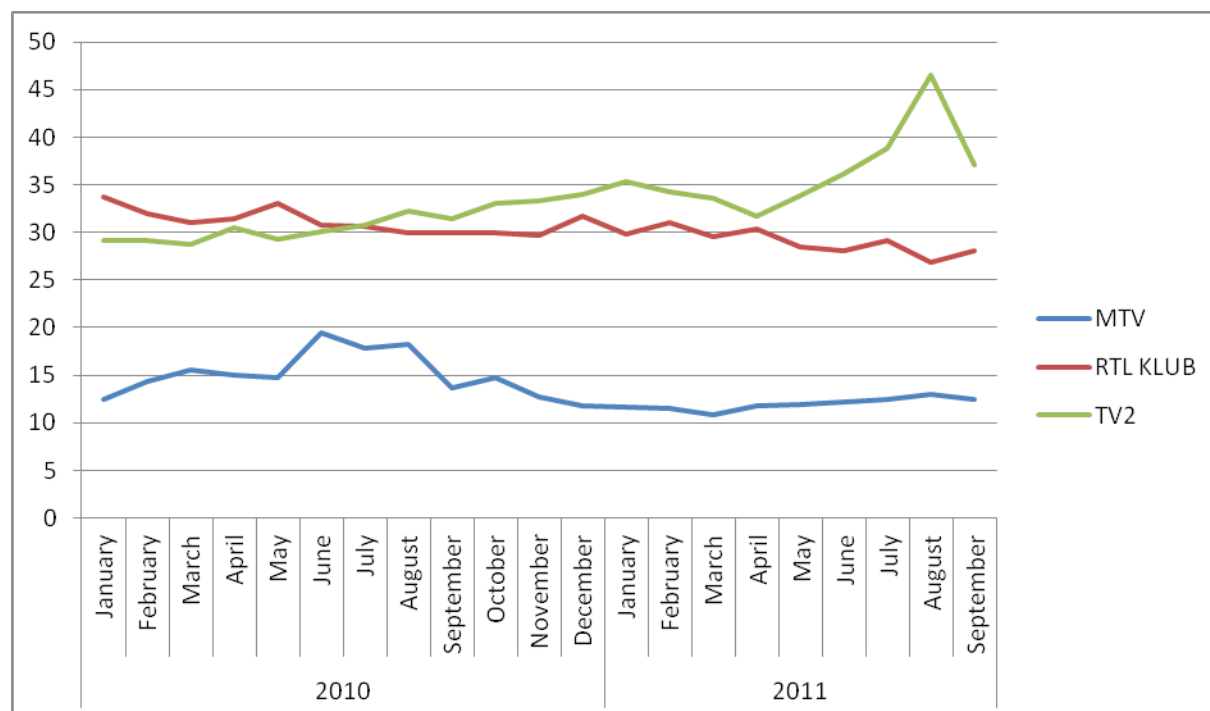

Az AGB Nielsen Médiautató Kft. adatait elemezve látható, hogy a főműsoridős hírműsorok egy átlagos percére jutó átlagos nézőszámot (AMR) és a közönségarányt (SHR) tekintve 2010 júliusában a tv2 átvette a vezetést az RTL Klubtól (**17. és 18. ábra**). Ez egyértelműen a tv2 hírszerkesztési váltásával magyarázható. A két grafikont jobban szemügyre véve megállapítható, hogy a választások közeledtével az MTV nézettsége lassan 8 százalékgig növekedett a teljes lakosság körében, amit egészen novemberig átlag 7 százalékos értéken tudott tartani. A közszolgálati csatorna nézettsége nyáron sem csökkent lényegesen, amit a Híradó nézőközönségének magas átlagéletkora és - részben - este fél nyolcas kezdése magyaráz.³⁸ 2010 novemberétől kezdve a nézettség folyamatosan csökkent, egészen az 5

³⁸ Ugyanez az oka a nyári hónapokban tapasztalható magas közönségaránynak is.

százalékos AMR és 12 százalékos SHR szintig.

18. ábra: A főműsoridős híradók átlagos közönségaránya (SHR%)

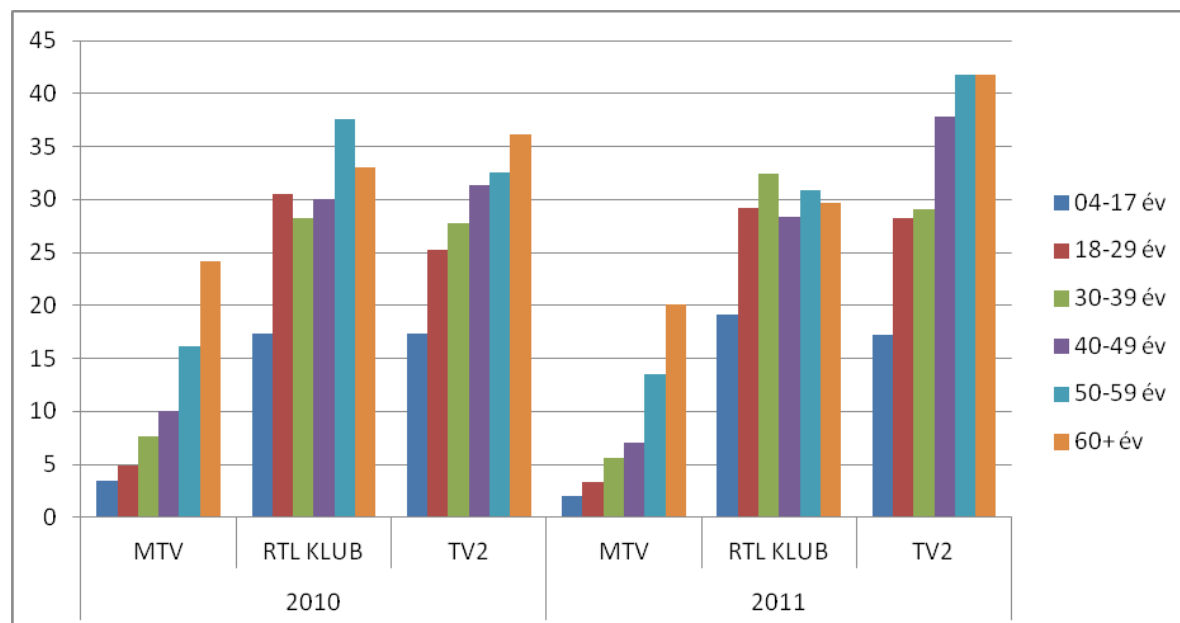

A Tények nézettsége 2010 júliusában haladta meg az RTL Klub Híradójáét, és ezt az előnyt azóta is tartja a csatorna. Míg az RTL Híradó nézettsége 2011 februárjától kezdve az előző évben tapasztalt görbéhez hasonlóan ősziig szinte folyamatosan csökkent, addig a tv2 a teljes lakosság körében nem esett 12 százalék alá. A 2011 áprilisában kinyílt nézettségi olló augusztusban vált a legszélesebbé, mikor az RTL átrakta este hét órára a híradóját, amivel a közönség nem tudott megbarátkozni. A közönségarányban is ekkor volt a legnagyobb különbség: a Tényeket a tévénezők átlagosan 46,5 százaléka nézte, szemben a Híradó 26,9 százalékaival. Nem meglepő tehát, hogy az RTL egy hónappal később visszatette a Híradót a megszokott fél hetes időpontra, amivel a nézettségbeli különbség is enyhült.

A reklámozók szempontjából kiemelten kezelt 18-49 év közötti korosztály körében a két tévé híradója fej-fej mellett halad. A legkiegyensúlyozottabb korcsoporteloszlást az RTL Klub mutatja, 2011-ben egyetlen korosztály sem emelkedett ki lényegesen a nézői közül (**19. ábra**). A kiegyenlítődés oka az 50 év feletti korosztály körében bekövetkezett közönségvesztés. A tv2 térnyerése is elsősorban a középkorúaknak és az időseknek köszönhető: az RTL mellett az MTV közönségétől is számos nézőt sikerült átcsalogatnia a csatornának. Az MTV minden korosztályban csökkenést könyvelhetett el – még az 50 év felettek körében is lényeges a visszaesés – az RTL viszont a középkorúak kiesését részben a fiatal nézők megemelkedett számával tudta ellensúlyozni. 2011-ben a 40 év feletti nézők kedvenc híradója toronymagasan a Tények lett, azonban az ennél fiatalabb nézők a tájékozódásuk érdekében gyakrabban választották az RTL-t.³⁹

³⁹ Megjegyzendő, hogy a 30 éven aluliak, de különösen a fiatalok egyik csatorna híradóját sem nézik legalább átlagosan, ami az internet térnyerésével magyarázható.

19. ábra: A főműsoridős híradók közönségaránya korcsoportok szerint (SHR%)

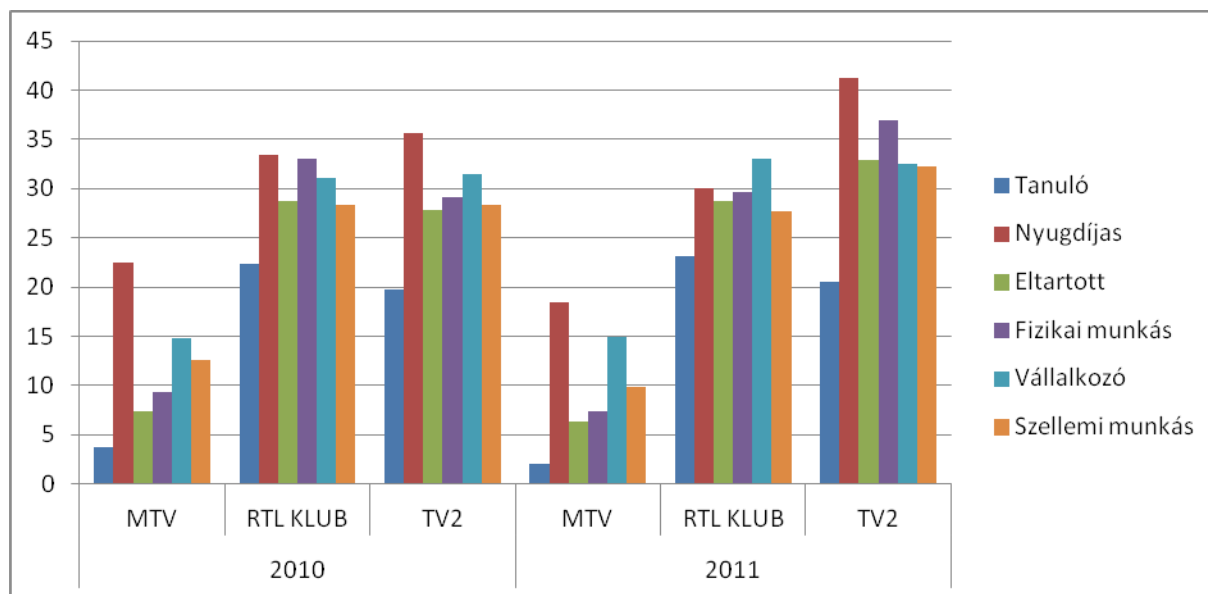

Megjegyzés: a 2011-es év csak januártól szeptemberig tartalmazza az adatokat

A híradók nézőközönségének iskolázottságát tekintve megállapítható, hogy a Tények nézői között a középfokú vagy annál alacsonyabb végzettségűek száma lényegesen emelkedett, ugyanakkor az érettségizettek és a diplomások körében is népszerűbbé vált a csatorna híradója (bár arányuk csökkent a 2010-es adatokhoz képest). A legnagyobb változás az MTV-nél következett be: a hagyományosan magas értelmiségi arány elkezdett csökkenni. A tv2 mellett az értelmiség a korábban kevésbé preferált RTL Klubhoz is átvándorolt, így a csatorna nézői között a végzettség szerinti eltérések csökkenésnek indultak. Ennek részben ellentmond a nézők foglalkoztatottság szerinti megoszlása, amelynél szembejövő a vállalkozók és a tanulók magas aránya az RTL Klubon, illetve a nyugdíjasok, fizikai munkások és eltartottak jelentős száma a tv2-n (**20. ábra**). Ugyanakkor ezek az adatok is alátámasztják, hogy a fogyasztásban élenjáró csoportok körében az RTL Klub népszerűsége nem csökkent.

A híradók nemek szerinti eloszlását tekintve látható, hogy a Tények nézőközönségében felülreprezentáltak a nők: 2010-ben 3,1, 2011-ben már 5,8 százalékkal voltak többen a gyengébb nem képviselői a férfiaknál. Az RTL Klubon minimálisan, de a férfi nézők vannak többen, míg az MTV-n 2011-re szintén a női nézők kerültek enyhe többségbe.

20. ábra: A főműsoridős híradók közönségaránya foglalkoztatottság szerint (SHR%)

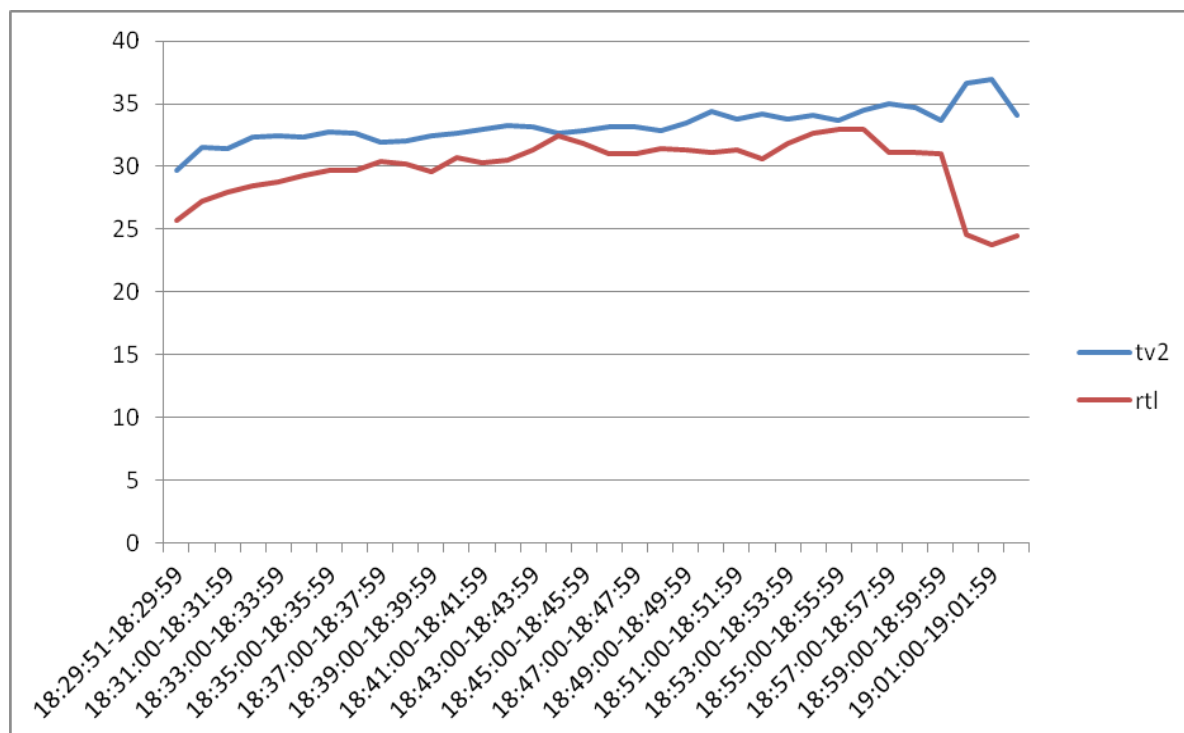
Megjegyzés: a 2011-es év csak januártól szeptemberig tartalmazza az adatokat

Arra a kérdésre válaszolva, hogy a nézők milyen mértékben váltottak csatornát a híradók közben, egyértelműen kijelenthető, hogy ez a szám elenyésző. A nézők kitartottak a választott híradó mellett, nem tértek át egyik csatornáról a másikra.⁴⁰ A kutatás napjai közül véletlenszerűen kiválasztott híradók⁴¹ percre lebontott nézettségét elemezve (21. ábra) megállapítható, hogy a nézők csak a műsorszám végén kapcsolnak el tömegesen a csatornákról. Mindez az elmúlt időszakban – műsorszerkesztési váltásnak köszönhetően – a tv2-nek kedvezett, hiszen a Tények lényegesen hosszabb volt a Híradónál, így 18 óra 52-56 perc körül az RTL nézettsége rohamosan csökkent a tv2 javára. A könnyen szerzett nézettségnövekedés azonban nem volt hosszú életű, hiszen a Híradót követő műsorra (amely a kutatási időszak jelentős hányadában a ValóVilág 4. volt) már visszatértek a tévénézők. Ugyanez a tendencia figyelhető meg a kiválasztott hetek összességében is: az este hét órás időszáv egész évben népszerűbb volt az RTL Klubon.

⁴⁰ Ez a megállapítás kizárólag az este fél hetes híradókra vonatkozik abban az esetben, amikor az RTL és a tv2 is ebben az időpontban sugározza híradóját

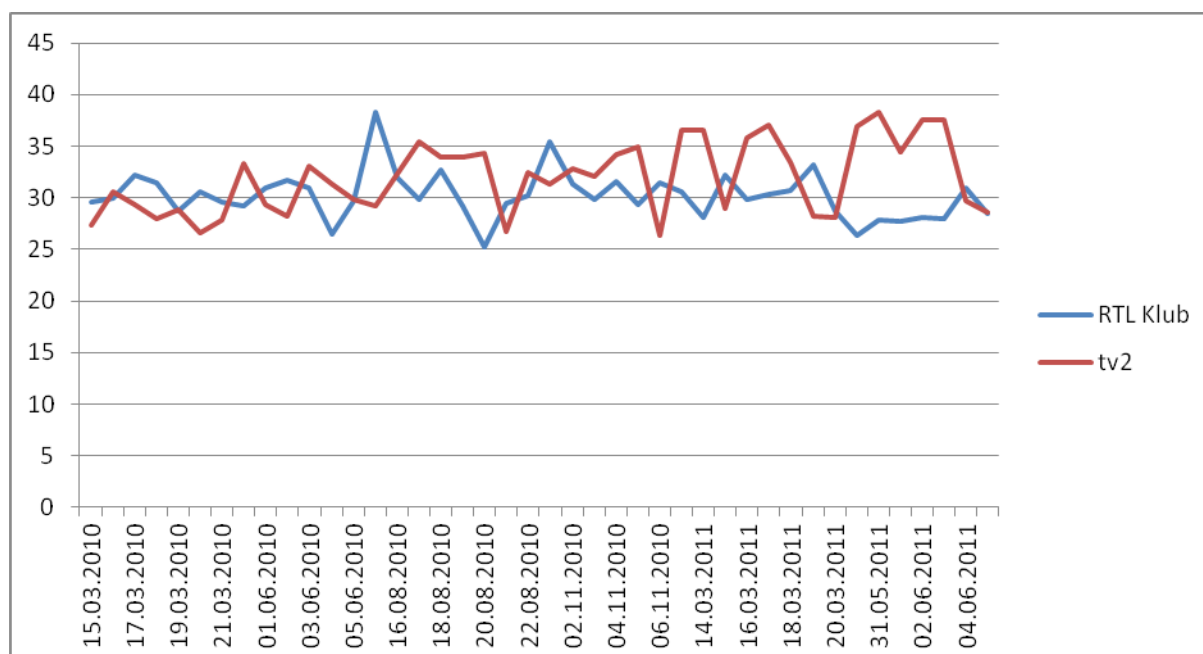
⁴¹ Szemléltető példa

21. ábra: A 2011. március 18-i híradók percre lebontott közönségaránya (SHR%)

A vizsgált heteket elemezve megállapítható, hogy a tv2 2010 nyarától kezdve magasabb közönségarányt ért el, mint a konkurens csatorna (**22. ábra**). Meglepő azonban, hogy a hétvégéken és az ünnepnapokon általában az RTL Klub kerekedett felül. Feltehetően a hétvégi műsorkínálat hétköznapihoz való jelentős eltérése okozza mindezt: a híradót megelőző és követő programok egyaránt az RTL Klubon voltak népszerűbbek a nézők körében, így az átkapcsolás valószínűsége is alacsonyabb volt.

22. ábra: A kereskedelmi csatornák közönségaránya a vizsgált napokon (SHR%)

A bulvárosodás következményei, esetleges veszélyei

A híradókban bekövetkezett változások kapcsán érdemes röviden kitérni a kereskedelmi csatornák híradóiban bemutatott világképre, értékrendre. Domokos Lajos a populáris média és a minőségi média összehasonlítása során megállapította, hogy a bulvármédia híreiben feladja „a tény és kitaláció közötti határozott megkülönböztetést és a moralizáló elvi álláspontot”, illetve „a populáris kultúra extrém értékeinek és normáinak a követésére buzdít.”⁴² Domokos ugyanakkor Császi Lajos véleményét is kiemeli, mely szerint mindkét média moralizáló természetű, „mindkettő az irónia, az ártatlanság és a bűntudat retorikai eszközeit használja fel olvasói érzelmi áthangolására és erkölcsi befolyásolására.”⁴³

Az RTL Klub és a tv2 híradóiban bemutatott értékrend nem tér el lényegesen a közszolgálati csatornáétól. A hírekben egyértelműen megkülönböztethető a jó és a rossz mint érték, illetve a deviáns magatartásformák (pl. gyilkosság, rablás, ittas vezetés) elítélése is egységes volt (a balesetek gyakori bemutatása felfogható az óvatosságra való figyelmeztetésként is). Utóbbi alól egyedül a híres emberek botrányai képeztek kivételt, bár a sztárok ritkán kerültek képernyőre, és akkor is gyakran pozitívan jelentek meg (pl. Angelina Jolie és Brad Pitt több millió forintot adományozott az iszapkatasztrófa áldozatainak). Mindemellett a hírek lényegesen kisebb hányadát képviselő pozitív hírekben is az összefogás, a baráti kapcsolatok és a család fontosságát hangsúlyozták.

Az ilyen típusú hírek híradókban való nagyarányú jelenléte torz, veszélyekkel teli valóságképet mutathat a nézőknek, mivel a nézők mikrokörnyezeti realitásában szembetűnően kevesebbszer fordulnak elő gyilkosságok, halálos balesetek, öngyilkosságok, mint ahogy azt a híradó mutatja. Az erőszakos hírek magas aránya hosszútávon félelmet generálhat, amely negatívan befolyásolja az emberek biztonságérzetét, közvetve pedig a többi emberbe vetett bizalmat is. Ezt támasztja alá Bakóczy Antal és Sárkány István a média hatásaira tett megállapítása is: „napjainkban a gyors tömegkommunikációs közlések a világ legtávolabbi pontján történt, elsősorban hír- és szenzációértékű erőszakcselekményt képi megjelenítésben vagy más módon (erősítve a távoli történések esetleges hazai bekövetkezésének lehetőségét) szinte azonnal közvetítik – kiváltva ezzel az állampolgárok félelmét és nyugtalanságát is. E kedvezőtlen hatásokat a sokszoros közlések (...) felerősítik.”⁴⁴ A tömegmédia által magas szinten tartott félelem és szorongás „gátolja a jogállamiság kiterjedését, hátráltatja a demokratikus intézményrendszerek működését, bénítja az emberi jogok érvényesülését, az állampolgárok egyre nagyobb tömegeit zárja be a magánélet és az elszigeteltség szférájába.”⁴⁵

⁴² Domokos Lajos (2005): p154-157.

⁴³ Császi Lajos (2002): A média rítusai. Osiris Kiadó MTA-ELTE Kommunikációelméleti Kutatócsoport. Bp. p.116-117.

⁴⁴ Bakóczy Antal – Sárkány István (2001): Erőszak a bűnözésben. BM Kiadó. Bp. p252.

⁴⁵ Bakóczy, Sárkány (2001): p256.